

Milieujaarverslag 2016

Afdeling HR Gezondheid
Auteur(s) Ellen Parma
Datum juni 2017

OLVG, locatie Oost
Postbus 95500
1090 HM Amsterdam
Oosterpark 9
1091 AC Amsterdam
T 020 599 91 11

OLVG, locatie West
Postbus 9243
1006 AE Amsterdam
Jan Tooropstraat 164
1061 AE Amsterdam
T 020 510 89 11

OVER HET VERSLAG

Reikwijdte

Dit verslag beschrijft de resultaten en activiteiten van de beide hoofdlocaties Oost en West van OLVG. Het verslag is voor de raad van bestuur, als direct verantwoordelijke, de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, als zijnde de bevoegde instantie, de raad van toezicht, de medewerkers en verder alle overige stakeholders van OLVG te Amsterdam.

Aanleiding

Voorschriften in de milieuvergunningen van beide vestigingen schrijven voor dat OLVG jaarlijks een milieujaarverslag opstelt. Daarnaast is een milieujaarverslag verplicht voor zowel het zilveren als het gouden niveau van de Milieuthermometer Zorg.

Verslagperiode

De verstrekte informatie in het verslag heeft betrekking op de periode van 1 januari 2016 tot en met 31 december 2016.

Vorm van het verslag

Uit respect voor het milieu wordt het verslag enkel digitaal aangeboden, niet gedrukt. Het is voor iedereen te raadplegen op onze [website](#).

Auteur

Mw. E.M. Parma, milieucoördinator-MVO officer

Contact

Wij verwelkomen uw feedback en beantwoorden graag uw vragen via milieu@olvg.nl.

Naam van het ziekenhuis	Stichting OLVG
Locatie Oost	Oosterpark 9, 1091 AC Amsterdam
Locatie West	Jan Tooropstraat 164, 1061 AE Amsterdam
Provincie	Noord Holland
Kamer van Koophandelnummer	41199082
Type	topklinisch ziekenhuis
Website	www.olvg.nl

Voorwoord

Voor u ligt het milieujaarverslag 2016. Een jaar waarin veel is gebeurd op het gebied van milieu. Met dit verslag willen we laten zien op welke manier OLVG een bijdrage levert aan een gezond leven en een gezonde maatschappij, ook voor de komende generaties.

De Patiëntenraad raadpleegt de mening van de patiënten via het patiëntenpanel. De eerste panelmeting voor beide locaties betrof duurzaamheid. Een grote meerderheid van de geïnterviewden (94%) gaf aan het belangrijk te vinden dat OLVG rekening houdt met milieu. De meeste patiënten zijn bereid hogere kosten te accepteren, zolang investeringen niet ten koste gaan van de zorg. Geheel verrassend was dit niet, aangezien recent onderzoek¹ heeft aangetoond dat (potentiele) patiënten, begeleiders van patiënten en bezoekers bewust bezig zijn met duurzaamheid en dit ook verwachten van hun ziekenhuis. Het ziekenhuis vervult een voorbeeldfunctie in de maatschappij.

Tijdens de jaarlijkse Dag van de Duurzaamheid in oktober is middels een speciale flyer bekend gemaakt dat het Kernteam Duurzaamheid is opgericht. De flyer bevatte bloemzaad. Na het lezen kon men het papier in de grond stoppen en uiteindelijk zouden op die plek bloemen gaan groeien. In 2016 is het kernteam Duurzaamheid opgericht met als opdracht het opstellen van een duurzaamheidsbeleid voor de beide hoofdlocaties. Het Kernteam Duurzaamheid is een samensmelting van de Milieucommissie uit Oost en het Milieukernteam uit West.

In het verslagjaar zijn zes nieuwe operatiekamers op locatie West opgeleverd. Het dak van de nieuwe OK's is groen en beplant met sedum.

Deze en andere wetenswaardigheden zijn te lezen in dit verslag. Het is ook bedoeld als verantwoording aan de overheid. Het beschrijft de stand van zaken met betrekking tot milieu (de getallen) en de plannen en acties die zijn uitgevoerd in 2016. Hoofdstuk 6 bevat het milieuprogramma voor 2017. Ook in 2017 zullen wij met enthousiasme verder bouwen aan duurzaamheid.

Ik wens u veel leesplezier.

Françoise Dings
Lid Raad van Bestuur
(portefeuillehouder MVO/Milieu)
juni 2017

¹ R. Schuurman (2016), Duurzaamheid in ziekenhuizen, u een zorg?

OVER HET VERSLAG	2
Voorwoord	3
Samenvatting	6
1 Over OLVG	8
1.1 Organisatieprofiel	8
1.2 Werkgebied	9
1.3 Samenwerking	9
1.4 Bedrijfsvoering	10
1.5 Bestuur en toezicht	11
1.6 Medezeggenschapsstructuur	11
2 Milieuorganisatie	12
3 Milieubeleid	13
3.1 Wet- en regelgeving	13
3.2 Milieuthermometer Zorg	13
3.3 Milieubeleidsplan	13
3.4 Monitoring en voorlichting	13
4 Wet- en regelgeving in 2016	14
5 Activiteiten en resultaten van 2016	15
5.1 Milieuthermometer Zorg	15
5.2 Milieueisen uit de Milieuthermometer	15
5.2.1 Milieumanagement – milieucommunicatie (2.1.1)	15
5.2.2 Energie (2.1.2) en water (2.1.3)	16
5.2.3 Lucht (2.1.6)	18

5.2.4 Afval (2.1.7)	18
5.2.5 Gevaarlijke stoffen (2.1.9)	22
5.2.6 Catering en voeding (2.1.10)	22
5.2.7 Schoon en zuinig vervoer (2.1.12)	23
5.2.8 Inkoop (2.1.13)	23
5.2.9 Vastgoed/verbouw/renovatie (2.1.14)	24
5.2.10 Groenbeheer (2.1.15)	24
5.2.11 Textiel (2.1.17)	25
5.2.12 Incidenten en klachten	26
5.2.13 Evaluatie van het milieujaarprogramma 2016	27
6 Milieuprogramma 2017	29
Bijlage I Wet- en regelgeving	32
Bijlage II Milieuthermometer	34
Bijlage III Energie- en waterverbruik	35
Bijlage IV Afval	37
Bijlage V Milieubarometer	39
Bijlage VI Afkortingenlijst	41

Samenvatting

Op 1 juni 2015 zijn Stichting Onze Lieve Vrouwe Gasthuis en Stichting Sint Lucas Andreas Ziekenhuis juridisch gefuseerd tot Stichting OLVG. Het voormalige Sint Lucas Andreas Ziekenhuis heet nu OLVG, locatie West. Het voormalige Onze Lieve Vrouwe Gasthuis heet nu OLVG, locatie Oost.

Beide locaties hebben een milieuzorgsysteem gebaseerd op de Milieuthermometer Zorg. Locatie Oost heeft in het verslagjaar voor de derde keer op rij het gouden niveau bereikt en is hiermee het enige ziekenhuis in Amsterdam met een milieukeurmerk.

Locatie West heeft wederom het zilveren niveau bereikt.

Controles

- ♦ Tijdens de jaarlijkse inspectie door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (ODNZKG) zijn beide locaties gevisiteerd. Er zijn tijdens beide inspecties overtredingen aangetroffen. Alle overtredingen waren bij de hercontrole opgelost.
- ♦ Ook zijn beide locaties geaudit door de veiligheidsadviseur in het kader van het ADR². Op locatie Oost zijn geen verbeterpunten aangetroffen, op locatie West zijn acht verbeterpunten aangetroffen. Deze zijn opgepakt en uitgevoerd.

Activiteiten

- ♦ In de zomer van het verslagjaar is het patiëntenpanel van de Patiëntenraad geraadpleegd over duurzaamheid. 94% van de ondervraagden vindt het belangrijk dat OLVG rekening houdt met het milieu. Patiënten zijn bereid hieraan mee te werken. Er bestaan wel wat reserves als men meer moet gaan betalen. Echter de meeste patiënten zijn bereid hogere kosten te accepteren, zolang investeringen niet ten koste gaan van de zorg.
- ♦ OLVG heeft voor de eerste keer meegedaan met de Week van de Smaak. De Week van de Smaak is hét jaarlijkse evenement waarin gezonde en eerlijke voeding onder de aandacht wordt gebracht van een breed publiek, met nadruk op ambachtelijke, seizoensgebonden, natuurzuivere, duurzame en streekgebonden producten. De nadruk lag dit jaar op seizoensgroenten en vergeten groenten.
- ♦ De dienstkleding van OLVG heeft het Ökotex 100 keurmerk. Oeko-Tex Standard 100 is een test- en certificeringssysteem voor textiel. De standaard richt zich op het beperken van het gebruik van schadelijke stoffen in relatie tot de gezondheid van de eindgebruiker.

Resultaten

In de tabellen hieronder ziet u de milieuprestaties van het verslagjaar op het gebied van afval, energie en water van de beide locaties.

Tabel 1 Locatie Oost

	2015	2016	2016 t.o.v. 2015 in procenten
Afval in kg	1.026.800	986.900	-3,5%
Gas in m ³	1.808.860	1.728.590	-4,5%
Elektra in kWh	15.030.120	14.946.460	-0,6%
Water in m ³	71.298	73.383	+2,9%
Kosten afval in €	191.588	183.820	-4,1%
Kosten energie en water in €	2.238.058	1.996.909	-10,8%

² ADR is de afkorting van de Franse titel van het Europees verdrag betreffende het internationaal vervoer van gevaarlijke goederen over de weg: "Accord européen relatif au transport international des marchandises Dangereuses par Route".

Tabel 2 Locatie West

	2015	2016	2016 t.o.v. 2015 in procenten
Afval in kg	691.414	673.752	-2,6%
Gas in m ³	2.251.543	3.209.401	+42,5%
Elektra in kWh	10.258.921	11.855.559	+15,6%
Water in m ³	72.012	82.787	+15%
Kosten afval in €	141.691	132.516	-6,5%
Kosten energie en water in €	1.801.171	1.739.732	-3,4%

1 Over OLVG

1.1 Organisatieprofiel

OLVG is een topklinisch, topreferent opleidingsziekenhuis op twee hoofdlocaties in Amsterdam Oost en West.

Stichting OLVG is het resultaat van de juridische fusie van Stichting Onze Lieve Vrouwe Gasthuis en Stichting Sint Lucas Andreas Ziekenhuis per 1 juni 2015. Het voormalige Onze Lieve Vrouwe Gasthuis heet voortaan OLVG, locatie Oost. Het voormalige Sint Lucas Andreas Ziekenhuis heet voortaan OLVG, locatie West. Naast deze beide hoofdlocaties heeft OLVG in 2016 polikliniekfuncties op IJburg en in de Spuistraat. Verder is OLVG verantwoordelijk voor de exploitatie van het Medisch Centrum (MC) Jan van Goyen, een behandelcentrum voor verschillende specialismen gevestigd op meerdere locaties in Amsterdam.

De fusie van twee topklinische ziekenhuizen tot één groot algemeen topklinisch opleidingsziekenhuis op twee locaties, maakt het mogelijk de kwaliteit van zorg, opleiding en onderzoek verder te verbeteren. Door de fusie kan OLVG verder specialiseren, waardoor steeds hogere kwaliteit van zorg kan worden geboden bij complexe behandelingen. Beide locaties bieden 24/7 basiszorg en Spoedeisende Hulp, met een Intensive Care en een centrum voor moeder en kind. Hierdoor kunnen patiënten dag en nacht rekenen op acute medische zorg door specialistische teams. OLVG biedt onderscheidende zorg aan op het gebied van: hart, longen en vaten, oncologie en complexe chirurgie, orthopedie, hiv, obesitas en osas, psyche en soma, hersenen, stofwisseling en vaten.

De unieke positie als toonaangevend stadsziekenhuis van Groot Amsterdam blijkt uit het feit dat OLVG medische zorg biedt aan jaarlijks circa 500.000 patiënten. De Spoedeisende Hulp-afdelingen van beide locaties vormen samen de grootste SEH van Nederland. De cardiologen van het Hartcentrum voeren jaarlijks 2.600 dotterbehandelingen uit. Per jaar worden ruim 800 openhartoperaties uitgevoerd. In het Neurocentrum worden jaarlijks 900 patiënten met een beroerte opgenomen. Elk jaar vinden er ongeveer 6.000 bevallingen plaats in ons ziekenhuis: 65% van de nieuwe Amsterdammers wordt in OLVG geboren. OLVG biedt onderdak aan 23 MSRC/RGS-erkende specialismen, veelal met opleidingsbevoegdheid. Als opleidingsziekenhuis zit OLVG in de opleiding- en onderwijsregio (OOR) van het AMC en het VUmc.

Kerngegevens personeel per 31-12-2016

Dienstverband per locatie	aantal medewerkers	Aantal FTE
0%	194	0,0000
Oost	125	0,0000
West	69	0,0000
>0% & <100%	3277	2432,7859
Alle	112	88,2738
Oost	1918	1409,5389
West	1247	934,9732
100% of meer	1933	1945,7883
Alle	157	157,8322
Oost	1052	1057,8726
West	724	730,0835
Eindtotaal	5404	4378,5742

1.2 Werkgebied

Het adherentiegebied van OLVG voor de basiszorg strekt zich uit tot de regio Groot Amsterdam. Voor de topklinische zorg en de derdelijnsverwijzingen naar de verschillende centers of excellence strekt het verzorgingsgebied zich uit van regionaal tot landelijk.

1.3 Samenwerking

Voor het behoud van topklinische functies richt OLVG zich in toenemende mate op samenwerking en alliantievorming. Strategische, lokale samenwerkingspartners voor OLVG zijn het AMC (in het Hartcentrum Amsterdam), VUmc, het BovenIJ Ziekenhuis (in DiaBoss, CMA en OCA), het Zaans Medisch Centrum en het Nederlands Kankerinstituut (NKI)/Antoni van Leeuwenhoekziekenhuis (AvL). Met enkele zorgaanbieders in de Amsterdamse regio verkent OLVG de mogelijkheid van verdergaande samenwerking van de laboratoria.

Eerstelijnszorg

OLVG werkt nauw samen met huisartsen en verloskundigen. Op beide locaties is een aantal eerstelijnszorgverleners in het ziekenhuis gevestigd. Op locatie West het Bevalcentrum West, de Huisartsenpost Amsterdam, het Sportmedisch Adviescentrum en een kindertandartspraktijk. Op locatie Oost een huisartsenpost en een spoed tandartspraktijk. Beide locaties huisvesten een poliklinische apotheek en een ambulancepost.

OCA

Het Oncologisch Centrum Amsterdam (OCA) is een samenwerkingsverband van oncologisch specialisten van OLVG en het BovenIJ Ziekenhuis. Het uitgebreide aanbod van specialismen in beide ziekenhuizen maakt een multidisciplinaire, persoonlijke aanpak dicht bij huis mogelijk. Er wordt nauw samengewerkt met de huisartsen, het NKI/AvL, AMC en VUmc.

Stichting MC Jan van Goyen

Stichting Medisch Centrum Jan van Goyen was tot eind 2014 de gezamenlijke buitenpolikliniek van voormalig Stichting Onze Lieve Vrouwe Gasthuis en het Slotervaartziekenhuis. Na het opzeggen van de samenwerkingsovereenkomst door het Slotervaartziekenhuis heeft Stichting OLVG per 1 januari 2015 de exploitatie van deze locatie geheel overgenomen. De jaarrekening van Stichting MC Jan van Goyen wordt geconsolideerd in de jaarrekening van Stichting OLVG.

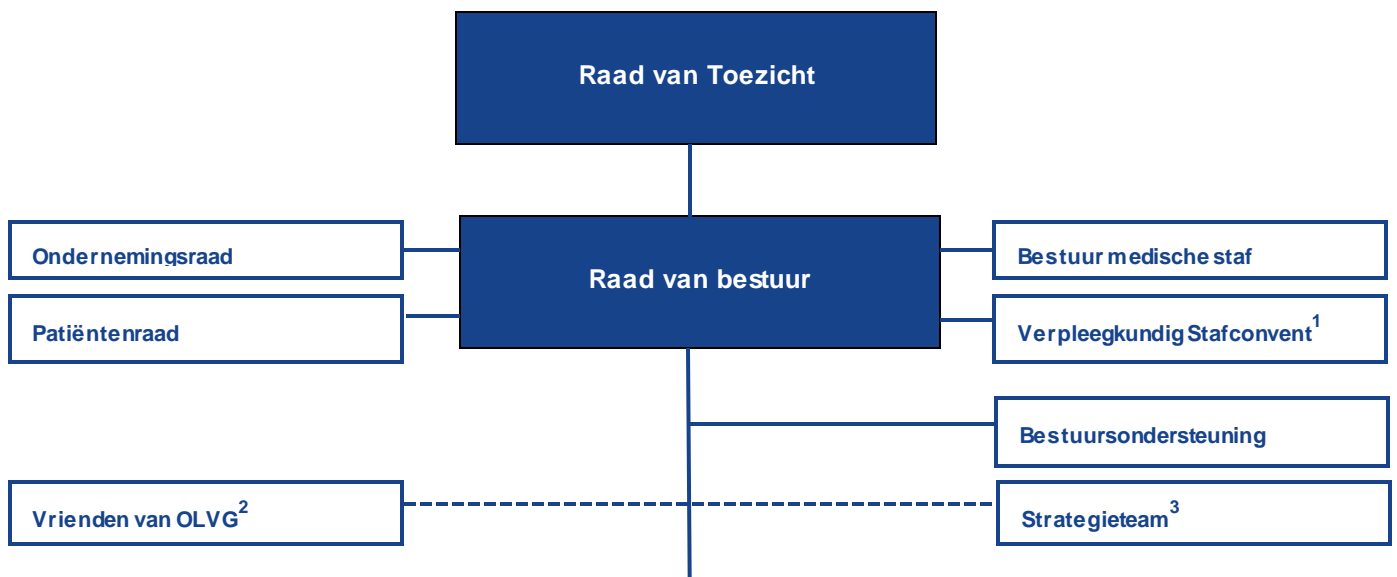
Santeon

Landelijk maakt OLVG onderdeel uit van de vereniging Santeon. Hierin bundelen zes topklinische ziekenhuizen verspreid over Nederland de krachten in het streven naar de hoogste kwaliteit van medische zorg en gastvrijheid.

Naast OLVG zijn dat het St. Antonius Ziekenhuis in Utrecht/Nieuwegein, het Canisius-Wilheminaziekenhuis in Nijmegen, het Catharinaziekenhuis in Eindhoven, het Martini Ziekenhuis in Groningen en het Medisch Spectrum Twente in Enschede. In 2016 is ook het Maasstad Ziekenhuis te Rotterdam toegetreden tot Santeon.

1.4 Bedrijfsvoering

Organogram intern

Primaire business units en centra

• Algemene chirurgie • Dermatologie • Gynaecologie/Verloskunde • Hartcentrum (Cardiologie en Cardiothoracale Chirurgie) • Huisartsen Buitenhof • Interne Geneeskunde	• Keel, neus en Oorheelkunde • Kindergeneeskunde • Longgeneeskunde • Maag-, Darm- en Leverziekten • Mondziekten, Kaakchirurgie en Aangezichts chirurgie	• Neurochirurgie • Neurologie • Oogheelkunde • Orthopedie • Plastische chirurgie • Psychiatrie en Medische Psychologie	• Spoedeisende Hulp • Urologie • Oncologie⁴

Medisch ondersteunende units

• Apotheek • Hematologisch Klinisch Chemisch laboratorium • Intensieve Geneeskunde	• Medische Microbiologische Laboratorium • Operatiekamer en Anesthesiologie	• Paramedische ondersteunende unit • Pathologie • Radiologie	• Dienst Geestelijke Verzorging⁵

Ondersteunende diensten

• Financiën • Human Resource Management	• Informatisering en Automatisering • Inkoop en Logistiek • Juridische Zaken	• Kwaliteit en Verbetering • Leerhuis • Marketing en Communicatie • Services	• Vastgoed en Zorgtechnologie

1 Het verpleegkundig stafconvent vertegenwoordigt de verpleegkundige achterban en adviseert in die hoedanigheid de raad van bestuur, de status is die van een ziekenhuiscommissie.

2 De fondsenwerver rapporteert aan het bestuur van de stichting vrienden van OLVG.

3 Het strategieteam valt inhoudelijk onder de raad van bestuur maar wordt aangestuurd vanuit de dienst Kwaliteit en Verbetering.

4 Oncologie is een unit overstijgend centrum. Andere (kleinere) centra zijn DiaBoss en Obesitas.

5 De dienst Geestelijke Verzorging rapporteert direct aan de raad van bestuur maar staat hoofdzakelijk ten dienste van het primaire proces, vandaar ondergebracht bij de medisch ondersteunende units.

1.5 Bestuur en toezicht

Raad van Bestuur

In het verslagjaar bestond de gezamenlijke raad van bestuur van OLVG bestond uit de volgende personen:

- Dr. J.Th.M. van der Schoot, voorzitter raad van bestuur
- Drs. F.J.H. Dings, lid raad van bestuur
- Drs. J. van Roon, lid raad van bestuur

Per 1 april 2017 is prof. dr. M.A.A.J. (Maurice) van den Bosch toegetreden tot de raad van bestuur.

De stichting OLVG heeft een bestuursmodel met een raad van bestuur met een gezamenlijke eindverantwoordelijkheid en een inhoudelijke portefeuillevdeling. De raad van bestuur is statutair eindverantwoordelijk voor de strategie, het beleid, de financiering en de realisatie van de organisatiedoelstellingen van OLVG. De raad van bestuur delegeert een deel van zijn taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden aan het (RVE³-)management.

Raad van Toezicht

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor de benoeming van de leden van de raad van bestuur en toetst op hoofdlijnen het beleid van de raad van bestuur. Onder hun taken vallen verder het goedkeuren van de jaarrekening en het meerjarenbeleid van het ziekenhuis en fungeren als klankbord voor de raad van bestuur bij alle mogelijke bestuurlijke strategische vraagstukken.

Voor een uitgebreid verslag van de raad van toezicht: samenstelling en commissies, vergaderingen en besluiten kunt u het [Jaarverantwoording 2016](#) raadplegen.

1.6 Medezeggenschapsstructuur

OLVG kent als adviesorganen een Ondernemingsraad, een Patiëntenraad, een Stafbestuur dat de Medische Staf vertegenwoordigt en een Verpleegkundig Stafconvent wat de verpleegkundige achterban vertegenwoordigt.

Richtinggevend voor de geïntegreerde ziekenhuisorganisatie is enerzijds het Document Medische Staf (DMS), waarin de onderwerpen staan waarover de Medische Staf advies kan uitbrengen en anderzijds de Wet op de Ondernemingsraden.

Voor de werkwijze van deze adviesorganen wordt verwezen naar de algemene [Jaarverantwoording](#).

³ RVE: resultaat verantwoordelijke eenheid

2 Milieuorganisatie

De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van milieuzorg ligt in de lijn. Om de lijn hierin te ondersteunen is in het verleden een milieuorganisatie opgezet, bestaande uit de milieucoördinator, de Milieucommissie (Oost), het Milieu Kernteam (West) en milieucontactpersonen.

In 2014 is de MVO Taskforce opgericht om maatschappelijk verantwoord ondernemen meer gestalte te geven binnen het ziekenhuis.

In het verslag jaar zijn de Milieucommissie, het Milieu Kern Team en de MVO Taskforce opgegaan in het Kernteam Duurzaamheid. Het Kernteam Duurzaamheid houdt zich vooral bezig met het voorbereiden van het duurzaamheidsbeleid en het controleren van de uitvoering en voortgang daarvan.

De samenstelling is als volgt:

voorzitter	ir. J.W.A. Gutteling	klinisch fysicus
secretaris	mevr. E.M. Parma	milieucoördinator-mvo officer
lid	mevr. dr. A. Balzereit	intensivist
lid	mevr. drs. F.J. H. Dings	lid Raad van Bestuur
lid	dhr. C.E. Holm	manager Services
lid	dhr. M. van Manen	operationeel manager
lid	dr. R.K. Riezebos	cardioloog
lid	ir. R.C. Steenmeijer	manager Vastgoed & Zorgtechnologie
lid	dhr. A.C.G.G. Verhees	manager Inkoop & Logistiek
lid	dhr. R.H. Wagemaker	hoofd HR-Gezondheid

Milieucoördinator

De milieucoördinator coördineert en initieert milieuactiviteiten in het ziekenhuis, geeft voorlichting, ondersteuning en advies op milieugebied aan medewerkers en de raad van bestuur, en draagt zorg voor aanvraag en naleving van de milieuvergunningen.

Zowel locatie Oost als locatie West beschikken over een milieucoördinator. In 2015 is het contract van de milieucoördinator van locatie West niet verlengd. Haar taken zijn overgeheveld naar de milieucoördinator van locatie Oost. De contracturen van de milieucoördinator Oost zijn niet uitgebreid.

Milieucontactpersonen

De milieucontactpersonen zijn medewerkers die zich inzetten voor de verankering van milieuzorg binnen hun eigen afdeling. Ze zijn de ogen en oren van de milieucoördinatoren.

Lidmaatschappen en werkgroepen

mpz milieu platform zorgsector

OLVG is lid van het [Milieu Platform Zorg](#) (MPZ). Sinds 2010 was de milieucoördinator van OLVG voorzitter van het MPZ. Na twee termijnen was ze niet meer herkiesbaar en ze heeft in 2016 afscheid genomen.

In het verslagjaar heeft de milieucoördinator deelgenomen aan het transitietraject Zorgeloos Afval van MVO Nederland, zie ook pagina 20.

De milieucoördinator is lid van de Vereniging voor Milieuprofessionals (VVM).

In 2015 heeft OLVG de Green Deal 'Nederland op weg naar duurzame zorg' ondertekend.

3 Milieubeleid

3.1 Wet- en regelgeving

Beide vestigingen hebben ieder hun eigen milieuvergunning. De milieuvergunning bevat voorschriften op gebied van gevaarlijke stoffen, apparatuur, geluid, brandpreventie, afvalstoffen, calamiteiten, registratie van gegevens, eisen op gebied van (maximale) concentraties van diverse stoffen in het afvalwater. In 2015 is de bemonsteringsverplichting op beide vestigingen ingetrokken.

3.2 Milieuthermometer Zorg⁴

Om milieuzorg structureel uit te voeren en te waarborgen beschikt OLVG over een milieuzorgsysteem. Hiervoor wordt de Milieuthermometer Zorg als leidraad gebruikt. De Milieuthermometer is een milieucertificaat specifiek voor zorginstellingen. De instelling kan via een set van milieucriteria scores op goud, zilver of brons. Alleen het gouden niveau is gekoppeld aan het keurmerk Milieukeur.

Locatie Oost heeft niveau goud en locatie West heeft niveau zilver.

3.3 Milieubeleidsplan

Elke vier jaar wordt een milieubeleidsplan opgesteld. Het milieubeleidsplan beschrijft in grote lijnen hoe OLVG invulling wil geven aan het verder verbeteren van de milieuzorg in het ziekenhuis. Beide vestigingen hebben tot op heden hun eigen milieubeleidsplan.

3.4 Monitoring en voorlichting

Er zijn diverse procedures die tot doel hebben om milieuverontreiniging die samenhangt met bepaalde activiteiten, zoveel mogelijk te beperken.

Gegevens op gebied van gas, water, elektra en afval worden geregistreerd. Er worden interne audits gehouden.

Via intranet, het digitale weekblad Scan, OLVG Magazine (4 x per jaar), zogenoemde klinische lessen, veiligheidsrondes, campagnes en de Dag van de Duurzaamheid worden de medewerkers op de hoogte gebracht van het milieubeleid.

Op beide websites is informatie te vinden over het milieubeleid. Klik [hier](#) voor locatie Oost en klik [hier](#) voor locatie West.

⁴ http://www.milieuplatform.nl/milieu_thermometer

4 Wet- en regelgeving in 2016

Inspectie door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Jaarlijks worden de voorschriften uit de milieuvergunning gecontroleerd door een milieu-inspecteur van de Omgevingsdienst. De Omgevingsdienst verzorgt in opdracht van het bevoegd gezag in het Noordzeekanaalgebied de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving voor bodem, milieu en bouw.

Bij de locatie Oost is in het verslagjaar één overtreding geconstateerd, bij locatie West zijn vijf overtredingen aangetroffen, zie bijlage I. De overtredingen zijn ongedaan gemaakt. Bij de hercontrole bleken beide vestigingen te voldoen aan de milieuvergunning.

Vervoer van gevaarlijke (afval)stoffen

Conform het ADR⁵ moet elk ziekenhuis een veiligheidsadviseur in dienst hebben. OLVG heeft er voor gekozen externe adviseurs in te huren.

De jaarlijkse verplichte audit voor West heeft plaatsgevonden in mei van het verslagjaar. Er zijn acht verbeterpunten aangetroffen, zie bijlage I. De verbeterpunten zijn opgepakt en opgelost.

De audit van Oost heeft plaatsgevonden in oktober van het verslagjaar. Knelpunten geconstateerd tijdens vorige audits zijn opnieuw besproken. Alles was keurig opgepakt en er zijn geen verbeterpunten geconstateerd.

Meetverplichting locatie West

Locatie West heeft een meetverplichting voor het afvalwater. In april 2016 heeft bureau Tauw een week lang het afvalwater bemonsterd. De afvalwatercoëfficiënt bleek 0,0141 en de vervuilingseenheden (v.e's) zijn vastgesteld op 1.339. Dat is een toename van 16% ten opzichte van 2015. Dit werd met name veroorzaakt door een sterke toename van het waterverbruik.

Locatie Oost heeft geen meetverplichting. Locatie Oost is ingedeeld in de vervuilingklasse 7 met afvalwatercoëfficiënt 0,015. De v.e's worden vastgesteld op basis van de hoeveelheid ingenomen water. Voor 2016 waren dit 1.101 v.e's. Dat is een toename van 3% ten opzichte van het jaar daarvoor.

⁵ ADR: Accord européen relatif au transport international de marchandises Dangereuses par Route.

5 Activiteiten en resultaten van 2016

5.1 Milieuthermometer Zorg

Goud voor Oost

Sinds 2015 voldoet Oost aan het gouden niveau van de Milieuthermometer Zorg en heeft hiermee het milieukeurmerk Milieukeur.

Om de drie jaar wordt het criteriaschema van de Milieuthermometer herzien en geactualiseerd. In het verslagjaar werd OLVG Oost als eerste ziekenhuis van Nederland gecontroleerd volgens de nieuwe criteria⁶. Tijdens de audit kwamen zeven verbeterpunten naar voren, zie bijlage II. In een plan van aanpak is aangegeven hoe deze punten opgepakt zullen worden. Het Keurmerkinstituut is hiermee akkoord gegaan en locatie Oost heeft voor het derde jaar op rij de gouden niveau behaald.

Zilver voor West

Sinds april 2015 voldoet locatie West aan het zilveren niveau. In april 2016 is West gecontroleerd volgens het oude schema⁷. Ook bij locatie West werden een aantal verbeterpunten vastgesteld, zie bijlage II. De verbeterpunten werden opgelost, locatie West voldeed aan 20 extra criteria en verkreeg opnieuw het certificaat voor de zilveren Milieuthermometer.

5.2 Milieueisen uit de Milieuthermometer

Hieronder worden de activiteiten en resultaten van 2016 aan de hand van de indeling van de milieueisen uit de Milieuthermometer beschreven.

5.2.1 Milieumanagement – milieucommunicatie (2.1.1)

Open Dag

Tijdens de Open Dag op 19 maart had het personeelsrestaurant op beide locaties een eigen kraam. Er was informatie over duurzame en gezonde voeding en informatie over duurzame activiteiten in OLVG.

⁶ Goud volgens het oude schema: voldoen aan alle verplichte criteria + duurzaam inkopen + duurzaam bouw en (beleid) + milieujarverslag + koelinstallatie + 18 extra naar keuze.

Goud volgens het nieuwe schema: voldoen aan alle verplichte criteria + duurzaam inkopen + duurzaam bouw en (beleid) + milieujarverslag + 28 extra's naar keuze.

⁷ Zilver volgens het oude schema: voldoen aan alle verplichte criteria + duurzaam inkopen + 11 extra naar keuze.

Dag van de Duurzaamheid

Ook in 2016 nam OLVG weer deel aan de Landelijke Dag van de Duurzaamheid. Bij de kassa's van de personeelsrestaurants lag een flyer met de boodschap dat het Kernteam Duurzaamheid van start ging. De flyer was gedrukt op speciaal papier. Het papier bevatte namelijk bloemzaad, dus na het lezen van de boodschap kon het papier in de grond gestopt worden. Uiteindelijk zullen op die plek bloemen gaan groeien.

Op locatie Oost was die dag ook een proeverij van vier verschillende dipsauzen met kruiden uit de eigen kruidentuin.

Enquête patiëntenpanel

De Patiëntenraad raadpleegt de mening van de patiënten onder andere via panelmetingen onder de leden van het eigen patiëntenpanel. Voor de zomer is een patiëntenpanel samengesteld voor beide locaties. In juli en augustus is een panelmeting geweest over duurzaamheid en milieu.

Deze panelmeting was de eerste die onder leden van dit uitgebreide panel gehouden is.

Aan de panelmeting deden in het totaal 101 patiënten mee. De meerderheid van de geïnterviewden was vrouw en hoger opgeleid. 94% van de ondervraagden vindt het belangrijk dat OLVG rekening houdt met het milieu. Patiënten zijn bereid hieraan mee te werken. Er bestaan wel wat reserves als er kosten bij komen kijken, maar de meeste patiënten zijn bereid hogere kosten te accepteren, zolang investeringen niet ten koste gaan van de zorg.

Milieupagina's

In het verslagjaar is één intranet online gegaan voor alle locaties van OLVG. Er is een eerste opzet gemaakt voor de [milieupagina's](#) met informatie over zowel locatie Oost als West. Men kan zich abonneren op de kennispagina, waar regelmatig nieuwsbrieven, artikelen, rapporten en achtergrond informatie geplaatst wordt.

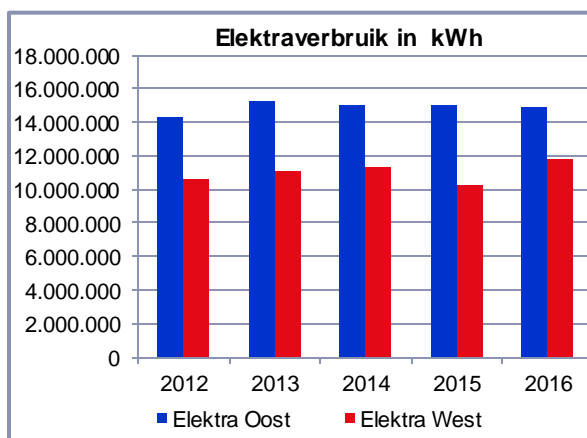
5.2.2 Energie (2.1.2) en water (2.1.3)

Verbruik

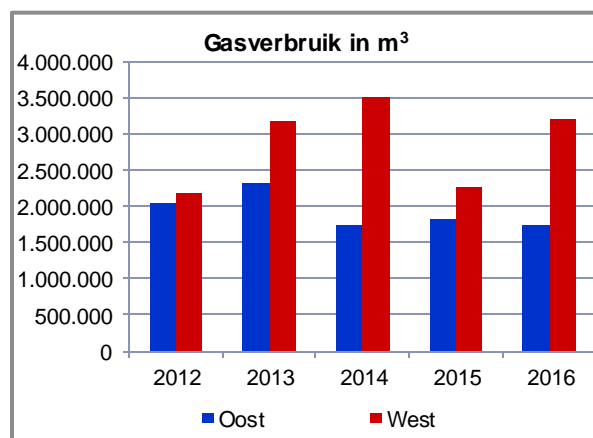
Hieronder treft u het energieverbruik aan van de locaties Oost en West.

Een gedetailleerd overzicht van de verbruiken per locatie staan in bijlage III.

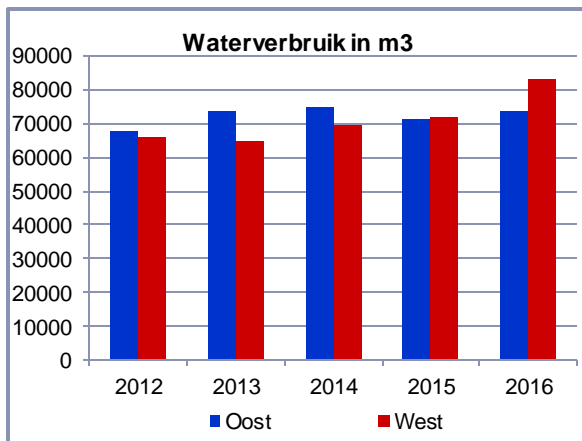
Grafiek 1

Grafiek 2

Grafiek 3

Het absoluut verbruik van gas (-4,5%) en elektra (-0,6%) op locatie Oost is gedaald. Het waterverbruik is gestegen (+2,9%). Oorzaken zijn moeilijk te geven.

Op locatie West zijn alle verbruiken ten opzichte van het voorgaande jaar gestegen: gas +42,5%, elektra +15,6% en water +15%. Voor het gas- en elektraverbruik zijn geen directe verklaringen aan te wijzen.

Het hogere waterverbruik van West ten opzichte van Oost wordt veroorzaakt door:

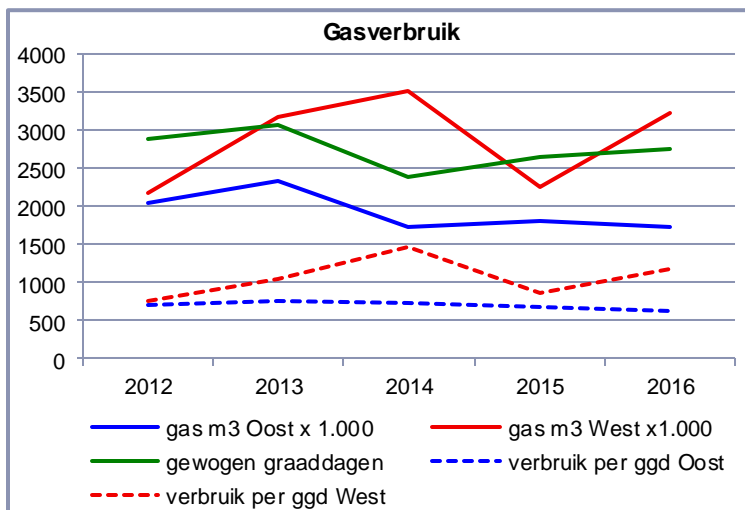
- het medisch instrumentarium van bijvoorbeeld de OK op locatie West wordt gesteriliseerd. Op locatie Oost is de sterilisatie uitbesteed aan een extern bedrijf.
- locatie West natte koeltorens heeft.

Efficiencyindicatoren

Absoluut verbruik zegt echter niet zo veel. Om een goed inzicht te krijgen hoe de instelling omgaat met het gebruik van energie, wordt gebruik gemaakt van efficiencyindicatoren. Voor de productie werd tot en met 2013 de indicator gewogen patiënteenheden (GPE)⁸ gebruikt. In verband met veranderde wet- en regelgeving worden gegevens van na 2013 niet meer vrijgegeven. Tot op heden is nog geen goede andere efficiencyindicator voor de productie gevonden.

Andere efficiencyindicatoren zijn per medewerker, per bruto vloeroppervlak en per gewogen graaddagen (ggd).

Grafiek 4

Het gasverbruik is afhankelijk van de weersomstandigheden, hoe kouder hoe hoger het gasverbruik. Daarom wordt ook het verbruik per gewogen graaddag⁹ uitgerekend. In grafiek 3 is te zien dat het verbruik van locatie Oost gelijk loopt met de graaddagen. Het verbruik per gewogen graaddag in 2016 is zelfs gedaald.

Het verbruik van locatie West vertoont een grilliger beeld.

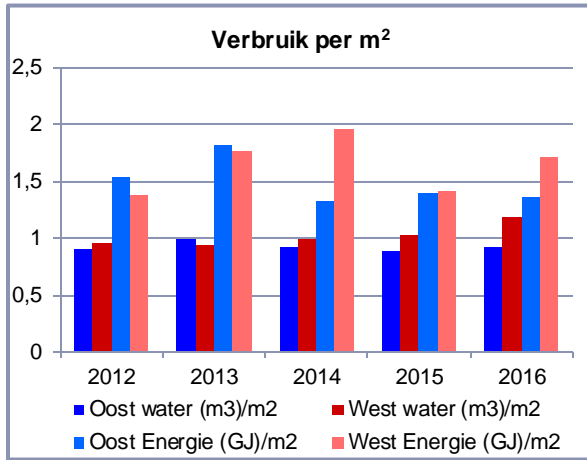
⁸ GPE: gewogen patiënteenheden: is een gewogen optelling van het aantal gewogen opnamen, het aantal gewogen eerste polikliniekbezoeken, het aantal verpleegdagen en het aantal dagverplegingsdagen. De berekening van het aantal gewogen opnamen en het aantal gewogen eerste polikliniekbezoeken gebeurt conform de definitie zoals gehanteerd in de "Richtlijn functiegerichte budgettering algemene ziekenhuizen".

⁹ Gewogen graaddagen: omrekening te houden met o.a. de hoeveelheid zonnestraling in huis, worden afhankelijk van het seizoen de graaddagen vermenigvuldigd met een weefactor: de wintermaanden tellen zwaarder dan de zomermaanden, bron: <http://www.dicks-website.eu/graaddagen/index.html>

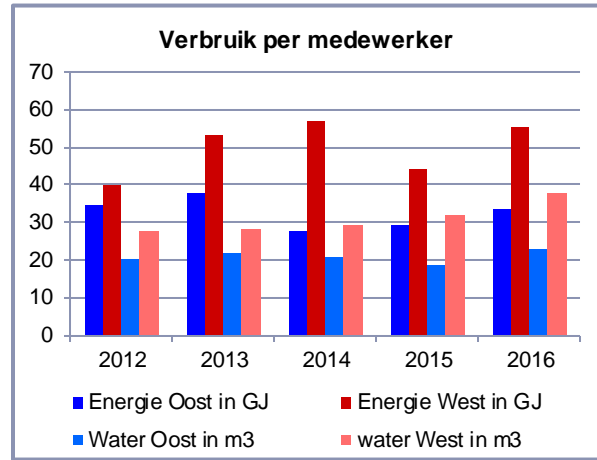
Bij de efficiency indicatoren per vierkante meter en per medewerker (grafiek 4 en 5) is te zien dat locatie Oost een aanzienlijk zuiniger verbruik heeft dan locatie West.

De energiebesparende maatregelen, uitgevoerd in het verslagjaar, staan opgenomen in bijlage III.

Grafiek 5

Grafiek 6

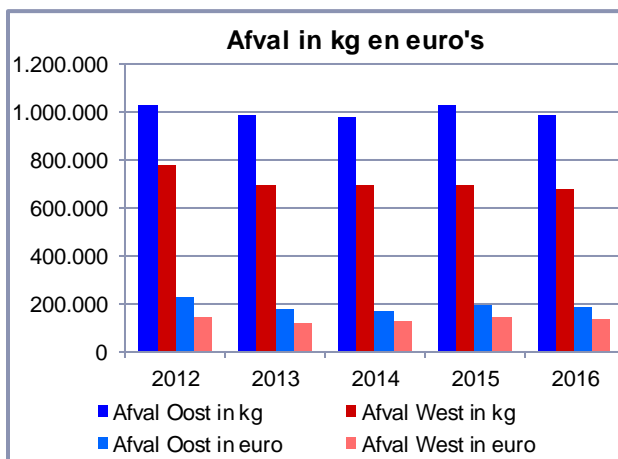
5.2.3 Lucht (2.1.6)

Op locatie West stonden nog vier koelmachines met het HCFK¹⁰ koelmiddel R22. Twee koelmachines zijn vervangen voor twee nieuwe machines. Van de overige twee machines is het R22 afgetapt en op verantwoorde wijze afgevoerd.

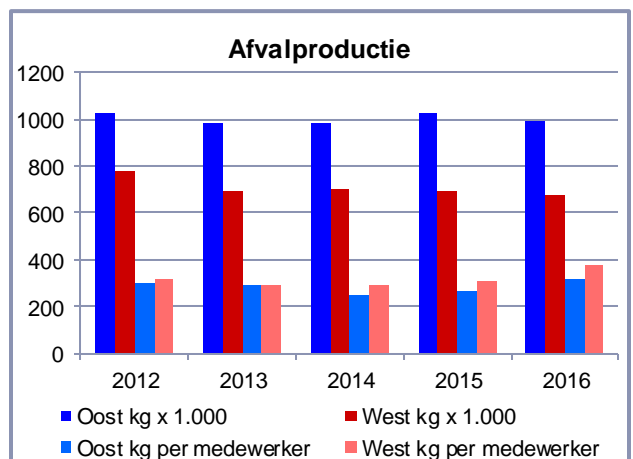
Locatie West heeft nu geen koelmachines meer met HCFK's.

5.2.4 Afval (2.1.7)

Grafiek 7

Grafiek 8

Wat opvalt aan bovenstaande grafieken:

- de hoeveelheid afval is op beide locatie minder ten opzichte van 2015 (Oost -3,8%; West -2,5%);
- de hoeveelheid afval per medewerker is juist gestegen (Oost +17,5%; West +21,2%). Dit houdt in dat de verspilling is gestegen;
- de kosten voor beide locaties zijn gedaald (Oost -4,1%; West -6,5%).
- locatie Oost produceert meer afval dan locatie West. Redenen hiervoor zijn
 - locatie Oost is groter dan locatie West;

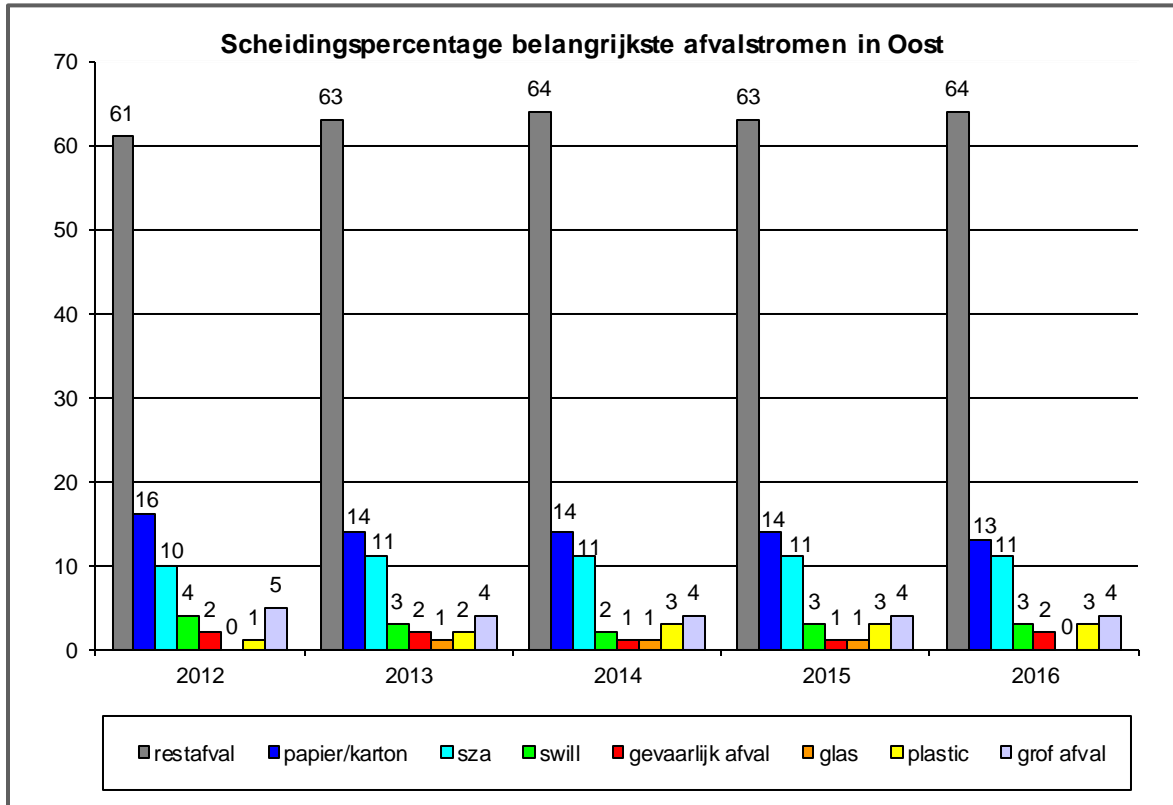
¹⁰ HCFK: Hydrochloorfluorkoolwaterstof. Dit is een ozonlaag afbrekende stof. Apparaten mogen per 1 januari 2015 niet meer met een HCFK bijgevoerd worden.

- o de laboratoria Pathologie en Medische Microbiologie zijn in zijn geheel verplaatst naar locatie Oost;
- o bovengenoemde laboratoria verzorgen ook de diagnostische monsters voor het BovenIJ ziekenhuis, de ziekenhuizen uit Flevoland en een aantal kleinere klinieken in Amsterdam.

Voor meer details zie bijlage IV

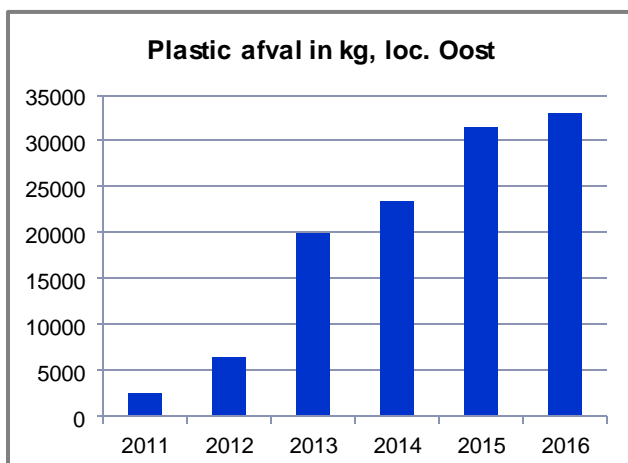
Afvalscheiding locatie Oost

Grafiek 9

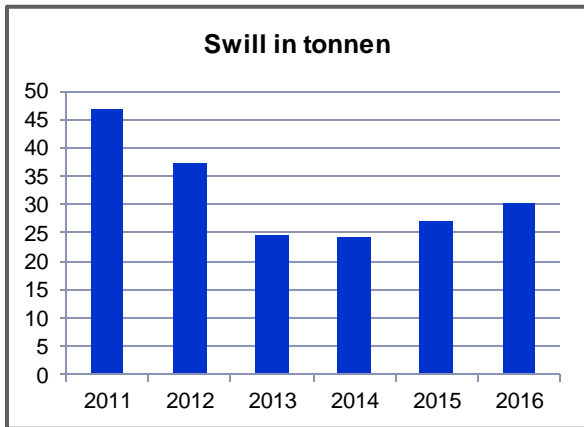
In grafiek 9 is te zien dat het scheidingspercentage vrij stabiel blijft door de jaren heen. De fractie papier/karton daalt wel gestaag, doordat er minder papier gebruikt wordt, zie ook paragraaf 5.2.11.

Grafiek 10

In 2011 is gestart met het apart inzamelen van plastic op locatie Oost. In de loop van de afgelopen jaren is de gescheiden inzameling steeds verder uitgebreid, wat goed te zien is in grafiek 10. In het verslagjaar is weer 4,8% meer plastic ingezameld ten opzichte van 2015.

Grafiek 11

Na een aanvankelijke daling van de hoeveelheid swill is de laatste jaren weer een toename te zien. Een goede verklaring hiervoor is niet te geven, aangezien het aantal opnames ten opzichte van 2015 gedaald is.

Transitieprogramma Zorgeloos Afval

Afval en verspilling in de zorg is een groot probleem. Het transitieprogramma 'Zorgeloos Afval', geïnitieerd door MVO Nederland, heeft als doel om een omslag te bewerkstelligen in de zorgsector in het duurzaam omgaan met zorgafval. Door middel van kleine experimenten op verschillende locaties wordt geprobeerd om te komen tot praktisch handelingsperspectief rondom zorgafval voor de zorgprofessional. Tegelijkertijd zijn binnen een aantal specifieke productketens pilots opgezet om te komen tot een meer circulaire bedrijfsvoering.

OLVG neemt deel aan de pilot Circulaire Infuuszakken en onderzoekt samen met de betreffende stakeholders of het haalbaar is van oude infuuszakken nieuwe te maken. Op drie afdelingen van OLVG Oost worden infuuszakken gescheiden ingezameld. Naast OLVG doen ook Radboud UMC te Nijmegen,

het UMC Utrecht en het Spaarne Gasthuis uit Hoofddorp mee. Verder zitten er vertegenwoordigers van Shanks, Suez/Sita, Baxter, Fresenius-Kabi, Delta Healthcare en het RIVM in de pilotgroep. In de zomer van 2017 wordt de pilot afgerond. Een verslag met resultaten zal gepubliceerd worden op de website van [Nederland Circulair!](http://NederlandCirculair.nl)

Een ander proefproject is gericht op het creëren van een monostroom van plastic in de zorg.

Monostromen zijn eenduidige afvalstromen bestaande uit één materiaalsoort of één type product die relatief eenvoudig gescheiden ingezameld of afgescheiden kunnen worden uit een gemengde stroom. Deze pilots dragen bij aan de overkoepelende doelstelling van het creëren van een totaal monostroom model van kunststof verpakkingen binnen ziekenhuizen. In de voorbereidingsruimtes van operatiekamers van OLVG Oost wordt het plastic afval gescheiden ingezameld. Dit is een hele schone stroom, omdat het alleen verpakkingsmateriaal betreft van medische producten die nodig zijn voor de uit te voeren operatie. Het plastic is niet

in contact geweest met patiëntmateriaal. De inhoud daarvan is in samenwerking met Shanks en Circle Economy geanalyseerd. Het doel daarvan was om te kunnen vaststellen welke types plastic in de afvalstroom aanwezig zijn, wat de samenstelling en diversiteit van de types plastic is en wat de meest voorkomende typen plastic zijn. Circle Economy heeft een [rapport](#) opgesteld. Er werden zeker vijftien verschillende soorten plastics in het afval aangetroffen.

Frituurvet

Het frituurvet op beide locaties wordt gescheiden ingezameld en afgevoerd. Het wordt gebruikt voor de productie van biodiesel.

CliniClowns en Stichting AAP

Op locatie Oost werden mobiele telefoons, cartridges en toners al ingezameld voor de CliniClowns. In het verslagjaar is ook gestart met het gescheiden inzamelen van oplaadsnoeren, TV-kabels, computersnoeren, netwerkkabels, adapters, elektriciteitssnoeren, etc.

Op locatie West gaan de cartridges en toners naar Stichting AAP.

Doppen voor een hulphond

Een medewerkster van de Polikliniek Preoperatief Onderzoek (PPO) is een actie gestart voor een kennis die een hulphond nodig had. Om de opleiding van de hond te financieren zijn medewerkers van verschillende afdelingen van juni tot eind december doppen gaan inzamelen. In totaal is 14,5 kg ingezameld en de opleiding van de hond is gestart.

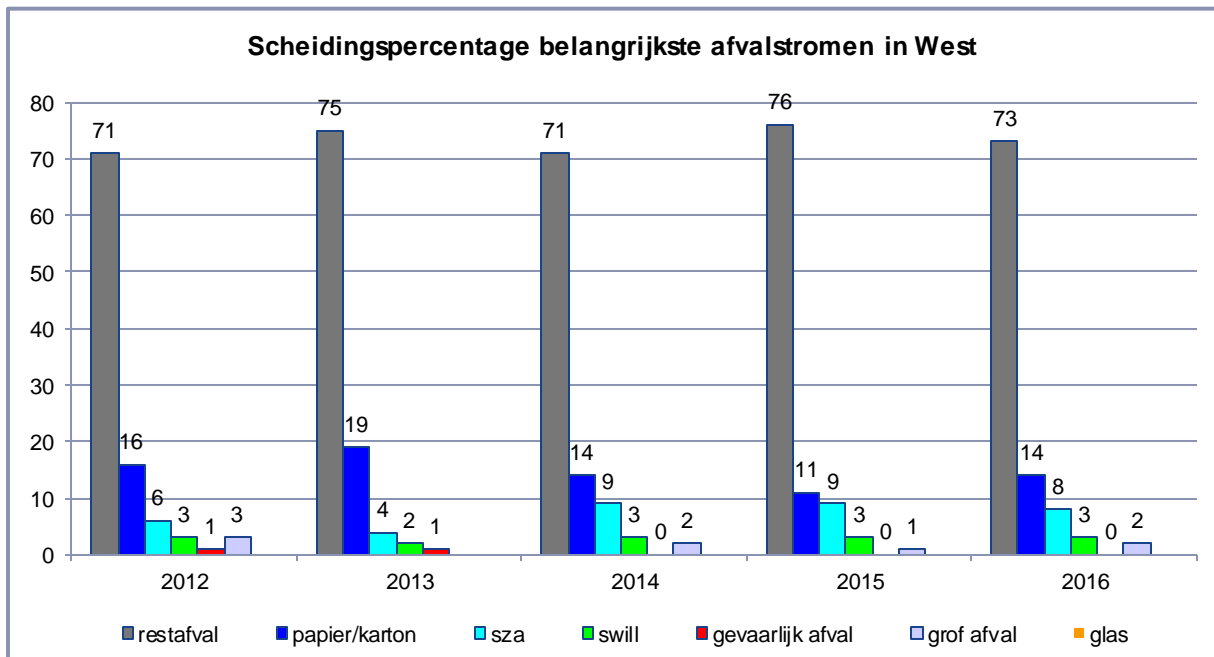
Fitnessapparatuur voor noodopvanglocaties

OLVG stelde in februari 2016 fitnessapparatuur ter beschikking voor de noodopvanglocaties voor vluchtelingen.

De fitnessapparatuur is een aantal jaren gebruikt in de oefenzaal van de afdeling Fysiotherapie. Daar worden patiënten behandeld en worden trainingsprogramma's voor hartrevalidatie gegeven. Voor ziekenhuizen moet de apparatuur voldoen aan strenge normen, maar dat wil niet zeggen dat de apparatuur afgeschreven is voor gebruik elders. Bewegen en je conditie op peil houden is belangrijk voor iedereen. OLVG ging daarom op zoek naar een nieuwe bestemming voor hometrainers, een roeiapparaat en een loopband.

Dienstkleding naar Suriname

Eén van de beveiligers van OLVG Oost heeft zich ontfemd over de oude dienstkleding. Op zijn initiatief is de kleding naar Suriname gestuurd waar het nog een goed tweede leven krijgt.

Op locatie West wordt het afval minder goed gescheiden dan op locatie Oost. Een aantal afvalstromen die in Oost gescheiden wordt ingezameld en afgevoerd, worden in West aan de bron wel goed gescheiden, maar aan de 'end-of-pipe' is nog ruimte voor verbetering.

Daarnaast is op locatie West minder ruimte voor de afvalinzamelmiddelen, waardoor er geen plaats is voor veel verschillende inzamelmiddelen.

5.2.5 Gevaarlijke stoffen (2.1.9)

Per 1 januari 2016 geldt de minimalisatieverplichting voor alle Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). ZZS zijn stoffen die gevaarlijk zijn voor mens en milieu. Ook in OLVG wordt gewerkt met zeer zorgwekkende stoffen. De Nederlandse overheid voert beleid om de risico's van ZZS voor mens en milieu te minimaliseren. Het doel van dit overheidsbeleid om deze stoffen zoveel mogelijk uit de leefomgeving te weren.

In het verslagjaar is gestart met een inventarisatie van de zeer zorgwekkende stoffen.

week van de smaak®

Maandag 3 oktober
Asian keuken met wokgroenten en zalm

Dinsdag 4 oktober
Biologische hamburger (vlees en vega) met biologische frietjes.
Vlees van de hamburger komt van een biologische slagerij uit de buurt van Amsterdam.

Woensdag 5 oktober
Omelet gezond gevuld met groenten en een proeverij van verschillende dressings (5 oktober in West en maandag 10 oktober in Oost)

Donderdag 6 oktober
Pompoen-bloemkoolcurry (recept van Iona Stribosch, het winnende recept van de wedstrijd Duurzaamste recept uit de Week van de Duurzaamheid 2014)

Vrijdag 7 oktober
Weerstandsmenu voor extra weerstand in de herfst.
In West een proeverij van groenten tapenades.

OLVG. Beter in Amsterdam

5.2.6 Catering en voeding (2.1.10)

Dit jaar deed OLVG voor de eerste keer mee met de [Week van de Smaak](#). De Week van de Smaak is hét jaarlijkse evenement waarin gezonde en eerlijke voeding onder de aandacht wordt gebracht van een breed publiek, met nadruk op ambachtelijke, seizoensgebonden, natuurzuivere, duurzame en streekgebonden producten. Het is een initiatief van Slow food Nederland, Eurotoques Nederland, Stichting Streek eigen Producten Nederland en Stichting Mooie Maaltijd. De nadruk lag dit jaar op seizoensgroenten en vergeten groenten. In de Week van de Smaak stond er elke dag iets speciaals op het menu.

Ook de patiënten werden niet overgeslagen. Zij konden genieten van biologische groente- en kippensoep, biologische

rundmeeskroketten en voor de vegetariërs en halalpatiënten biologische groentekroketten in een biologisch bolletje.

5.2.7 Schoon en zuinig vervoer (2.1.12)

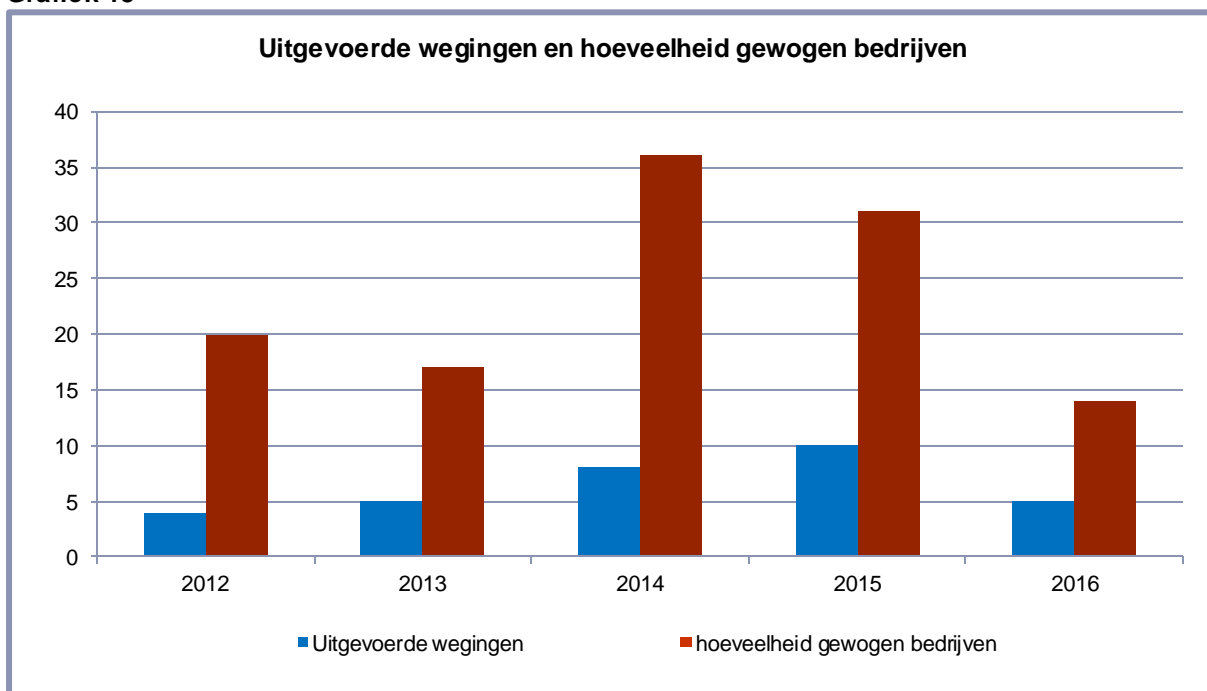
Het wagenpark van OLVG moet vervangen worden. Locatie Oost heeft vijf bestelauto's en een vrachtauto. Locatie West heeft één bestelauto. Er is uitgebreid onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om elektrische auto's aan te schaffen door onder andere informatie in te winnen bij een zorginstelling die elektrische bestelauto's heeft voor zijn Technische Dienst. Hun ervaring bleek niet positief. De actieradius van de elektromotor, met name, in de winter bleek niet voldoende te zijn voor een hele dag rijden. Op basis hiervan heeft OLVG besloten vooralsnog geen elektrische bedrijfsauto's aan te schaffen. De keuze is gevallen op de nummer 1 bestelauto uit de lijst [Top 10 meest zuinig bestelauto van de ANWB en de Stichting Natuur en Milieu](#).

In navolging van locatie Oost is ook een pendelbus op locatie West gekomen. De pendelbus rijdt van maandag t/m vrijdag tussen OLVG, locatie West en station Sloterdijk en is bedoeld voor medewerkers die onderweg zijn naar hun nachtdienst of uit hun avonddienst komen.

5.2.8 Inkoop (2.1.13)

Er is een procesbeschrijving voor duurzaam inkopen opgesteld. In deze beschrijving zijn de drie productgroepen uit de Milieuthermometer opgenomen. Voor de inkoper is het nu een stuk overzichtelijker en makkelijker om voor deze producten duurzame eisen op te nemen in het Programma van Eisen.

Grafiek 13

In 2016 is duurzaamheid bij slechts vijf aanbestedingen meegewogen tegen tien in 2015. Ook de hoeveelheid gewogen bedrijven is afgenomen. Van februari tot en met juli was er een algehele invensteringsstop, afgekondigd door de raad van bestuur.

Wel zijn voor het eerst met twee leveranciers gesprekken gevoerd over duurzaamheid en over de mogelijkheid van verduurzaming van hun assortiment.

5.2.9 Vastgoed/verbouw/renovatie (2.1.14)

De nieuwe operatiekamers op locatie West hebben een groen dak gekregen en zijn beplant met sedum.

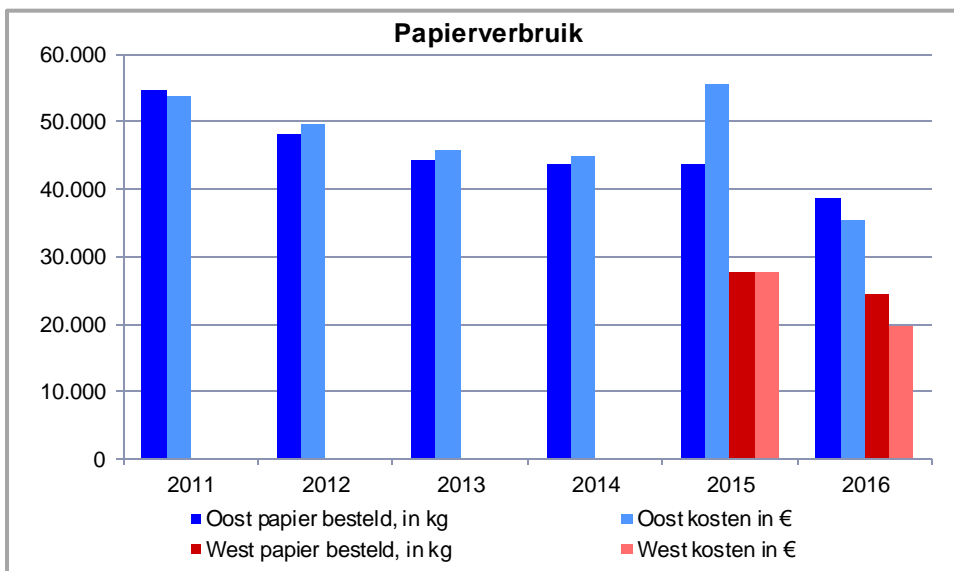
5.2.10 Groenbeheer (2.1.15)

In de Tuin Onder de Bogen op locatie Oost zijn in februari 2016 twee mezenkasten en twee insectenhôtels opgehangen. Ook is een informatiebord geplaatst over de voorkomende flora en fauna in de tuin.

Daarnaast gebruikt de hovenier geen chemische bestrijdingsmiddelen.

5.2.11 Papier (2.1.16)

Na een kleine stijging in 2015 is de reductie in papierverbruik verder voortgezet. Met name de digitalisering is hier debet aan. Oost en West hebben samen 126 bomen bespaard.

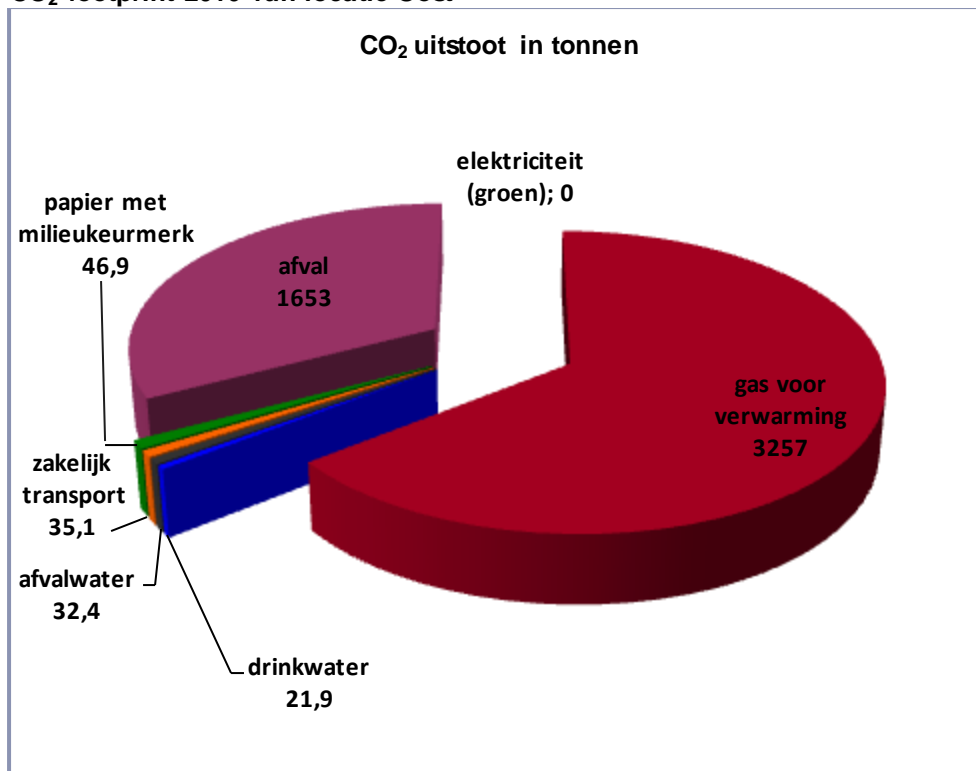
5.2.12 Textiel (2.1.17)

De dienstkleding van OLVG heeft het Ökotex 100 keurmerk. Oeko-Tex Standard 100 is een test- en certificeringssysteem voor textiel. De standaard richt zich op het beperken van het gebruik van schadelijke stoffen in relatie tot de gezondheid van de eindgebruiker. Hoewel het label dus gericht is op gezondheidsaspecten van het textielproduct, hebben de richtlijnen voor het gebruik van schadelijke stoffen ook raakvlakken met de ecologische dimensie van duurzaamheid¹¹.

5.2.13 CO₂ footprint

CO₂ footprint 2016 van locatie Oost

OLVG neemt elektra af middels buitenlandse waterkracht. Echter in het nieuwe criteriaschema van de Milieuthermometer Zorg (MTZ s-4, 2015-2018) wordt stroom opgewekt door buitenlandse waterkracht¹² niet meer tot groene stroom gerekend.

Vanaf 1 januari 2017 neemt OLVG stroom af voor 10% opgewekt door Hollandse wind en voor 90% opgewekt door Europese wind.

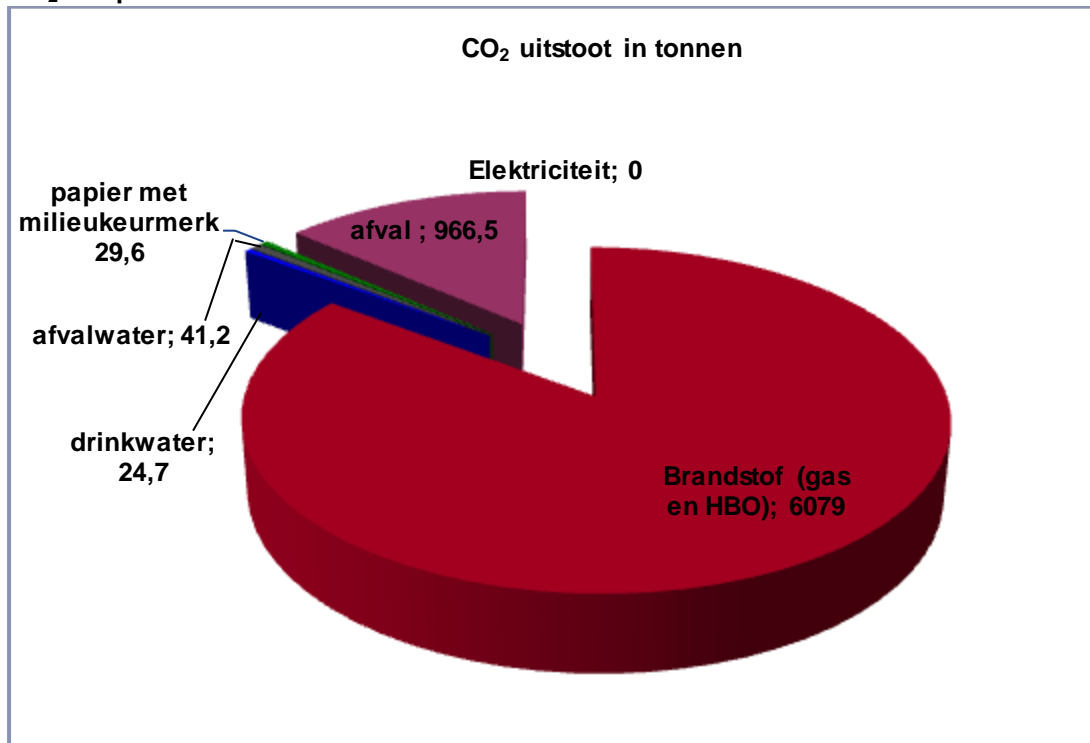
Door groene windenergie af te nemen vermindert OLVG de CO₂ uitstoot met bijna 70% van de totale uitstoot.

Dit jaar is voor het eerst de CO₂ uitstoot van het afval meegenomen in de footprint. De afgelopen jaren was dit nog niet mogelijk, aangezien er geen emissiecijfers bekend waren.

¹¹ Bron: <http://www.goedewaar.nl/keurmerken-etc/kleding-keurmerken-etc/231-oeko-tex-standard-100>

¹² <https://www.kieskeurig.nl/c/sjoemelstroom>

CO₂ footprint 2016 van locatie West

5.2.14 Incidenten en klachten

In het verslagjaar hebben zich geen incidenten en klachten voorgedaan.

5.2.15 Evaluatie van het milieujaarprogramma 2016

Activiteit	Evaluatie	Toelichting
Wet- en regelgeving		
Doel: geen overtredingen van wet- en regelgeving		
Wijzigingen wet- en regelgeving op milieu gebied bijhouden en implementeren		
Verbouwingen melden bij bevoegde instantie.		Zijn geen verbouwingen uitgevoerd.
Milieujaarverslag 2015 opstellen en opsturen naar Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied		
Milieujaarplan 2017 opmaken		
Uitvoeren veiligheidsrondes.		
Audit veiligheidsadviseur voor ADR.		
Systemen		
Doel: West: voldoen aan het zilveren niveau van de Milieuthermometer Zorg MTZ s.3 Oost: voldoen aan het gouden niveau van de Milieuthermometer Zorg MTZ s.3		
Controle audit Milieuthermometer zilver in West		
Controle audit Milieuthermometer goud in Oost		
Infoland vullen met procedures en werkinstructies milieu		Vanwege tijdgebrek is dit niet uitgevoerd.
MVO doelen opstellen voor nieuwe strategisch beleidsplannen en ter goedkeuring aan RvB aandragen		Wordt meegenomen naar 2017 en uitgevoerd door Kernteam Duurzaamheid.
Onderzoek naar relevantie efficiency indicatoren en benchmarking		
KPI's selecteren met de MVO Balans		Vanwege tijdgebrek is dit niet uitgevoerd.
Voorlichting en onderricht		
Doel: medewerkers informeren over duurzaamheid en daarmee draagvlak creëren, zodat gestelde doelen worden behaald.		
Opzetten module E-learning op intranet		Vanwege tijdgebrek is dit niet uitgevoerd.
Dag van de Duurzaamheid		

Afval		
Doel: Oost: afvalscheiding 38% (in 2014: 36,4% ¹³) West: afvalscheiding 29% (in 2014 27,1% ⁴)		
Swill scheiding door keuken verder onderzoeken. Arbo technische hulpmiddelen onderzoeken		Door investeringsstop is dit niet uitgevoerd.
Onderzoek gescheiden inzameling plastic bekertjes ziekenhuisbreed.		Door investeringsstop is dit niet uitgevoerd.
Uitbreiding gescheiden inzameling plastic		
Deelname aan 'Zorgeloos Afval', transitieprogramma Afval in de zorg ¹⁴		
Duurzame catering		
Doel: 15% van het assortiment in de personeelsrestaurants bestaat uit duurzame ¹⁵ producten.		
15% duurzaam producten		
Beperking van plastic bestek		
Vervoersmanagement		
Doel: hoeveelheid (zakelijke) kilometers inzichtelijk maken, voor het berekenen van de CO ₂ footprint.		
Beleidsplan vervoersmanagement opstellen ¹⁶ .		

¹³ Gemiddelde van ziekenhuizen die in 2014 meededen aan de benchmark van de Milieubarometer: 34,5%

¹⁴ Het transitieprogramma 'Afval in de zorg', geïnitieerd door MVO Nederland, heeft als doel om een omslag te bewerkstelligen in de zorgsector in het duurzaam omgaan met zorgafval. Door middel van kleine experimenten op verschillende locaties zal geprobeerd worden om te komen tot praktisch handelingsperspectief rondom zorgafval voor de zorgprofessional. Tegelijkertijd zal binnen een aantal specifieke productketens pilots opgezet worden om te komen tot een meer circulaire bedrijfsvoering. Duur: 1,5 jaar.

¹⁵ Onder duurzaam wordt verstaan: biologisch, fairtrade, beter-leven-ster, msc of asc keurmerk.

¹⁶ Onderzoek naar vervoer is verplicht gesteld in de milieuvergunning.

6 Milieuprogramma 2017

Wet- en regelgeving			
Doel: geen overtredingen			
Actie	Locatie	Uitvoering	Einddatum
Inhuren van één veiligheidsadviseur voor de twee hoofdlocaties.	Oost West	Milieucoördinator	maart
Systemen			
Doel: West: voldoen aan het zilveren niveau van de Milieuthermometer Zorg MTZ s.3			
Oost: voldoen aan het gouden niveau van de Milieuthermometer Zorg MTZ s.3			
Actie	Locatie	Uitvoering	einddatum
Controle audit Milieuthermometer zilver in West volgens nieuwe schema	West	Milieucoördinator	april
Controle audit Milieuthermometer goud in Oost	Oost	Milieucoördinator	oktober
Onderzoek naar relevantie efficiency indicatoren en benchmarking met de Milieubarometer ¹⁷ .	Oost West	Milieucoördinator	juni
Opstellen duurzaamheidsbeleidsplan	Oost West	Kernteam Duurzaamheid	juli
Infoland vullen met procedures en werkinstructies milieu	Oost West	Milieucoördinator	december
Voorlichting en onderricht			
Doel: medewerkers informeren over duurzaamheid en daarmee draagvlak creëren, zodat gestelde doelen worden behaald.			
Actie	Locatie	Uitvoering	einddatum
Opzetten werkgroep Profilering	Oost West	Kernteam Duurzaamheid	mei
Uitbrengen nieuwsbrief Milieu	Oost West	Werkgroep Profilering	april, augustus, december
Campagne "Computer uit".	Oost West	Werkgroep Profilering	maart-juli
Actualiseren milieupagina's op intranet	Oost West	Werkgroep Profilering	juli
Opzetten module E-learning over afvalscheiding op intranet	Oost West	Milieucoördinator	juli
Dag van de Duurzaamheid	Oost West	Werkgroep Profilering	oktober
Energie			
Doel: een nieuw energiebeleidsplan met energiebesparende maatregelen			
Actie	Locatie	Uitvoering	einddatum
Opstellen energiebeleidsplan	Oost West	Hoofd Techniek Milieucoördinator	juli

¹⁷ Met behulp van dit instrument worden de best practices van de deelnemende ziekenhuizen gedeeld.

Afval			
Doel: Oost: afvalscheiding 40% (in 2015: 37,4% ¹⁸) West: afvalscheiding 26% (in 2015 24,3% ⁵)			
Actie	Locatie	Uitvoering	einddatum
Campagne Afvalscheiding	Oost West	Hoofd Logistiek Teamleiders Transport Milieuoördinator	september tot december
Onderzoek gescheiden inzameling plastic bekertjes ziekenhuisbreed.	Oost West	Hoofd Logistiek/manager Schoonmaak/ Projectmedewerker Huisvesting/Inkoop Milieuoördinator	mei
Deelname aan 'Zorgeloos Afval', transitieprogramma Afval in de zorg ¹⁹	Oost West	Milieuoördinator	zomer 2017
Gevaarlijke stoffen			
Doel: beleid opstellen aangaande de minimalisatie en reductie van zeer zorgwekkende stoffen (zsz)			
Actie	Locatie	Uitvoering	einddatum
Inventarisatie van gevaarlijke en zz stoffen	Oost West	Betreffende afdelingen i.s.m. arbocoördinator en milieuoördinator	maart
Beleid opstellen betreffende minimalisatie en reductie van zsz	Oost West	Betreffende afdelingen i.s.m. arbocoördinator en milieuoördinator	mei
Catering			
Doel: 30% van de inkoop van Food & Beverage voldoet aan duurzaamheidscriteria ²⁰ . Vlees heeft een duurzaamheidskeurmerk.			
Actie	Locatie	Uitvoering	einddatum
30% duurzaam producten	Oost West	Food&Beverage	december
Vervoersmanagement			
Doel: reductie van transportbewegingen			
Actie	Locatie	Uitvoering	einddatum
App invoeren voor een ziekenhuisbreed carpoolsysteem	Oost West	Milieuoördinator i.s.m. beheerder van Planon	april
Stimuleren/faciliteren van teleconferencing	Oost West	Milieuoördinator i.s.m. I&A	december
Efficiënt indelen van de ritten bedrijfsauto's	Oost West	Teamleiders Transport	juli
Optimalisatie fietsenstallingen	Oost	Bouwbureau Milieuoördinator	december
Optimalisatie omkleedfaciliteiten	Oost	Bouwbureau	december
Onderzoek zakelijk vervoersabonnement (korting) medewerkers	Oost West	Manager HRM Manager Services Milieuoördinator	juli
Betaald parkeren voor medewerkers	Oost West	Manager Services	per 1-1-2017

¹⁸ Gemiddelde van ziekenhuizen die in 2015 meededen aan de benchmark van de Milieubarometer: 38,4%

¹⁹ Het transitieprogramma 'Afval in de zorg', geïnitieerd door MVO Nederland, heeft als doel om een omslag te bewerkstelligen in de zorgsector in het duurzaam omgaan met zorgafval. Er zijn binnen een aantal specifieke productketens pilots opgezet om te komen tot een meer circulaire bedrijfsvoering. Duur: 1,5 jaar.

²⁰ Zie <https://keurmerken.milieucentraal.nl/wat-zijn-topkeurmerken/>.

Aanschaf bandenpomp voor auto's	Oost West	Hoofd Operations Front Office	april
Inkoop			
Doel: borging duurzaam inkopen in het gehele inkoopproces			
Actie	Locatie	Uitvoering	einddatum
Procesbeschrijving duurzaam inkopen	Oost West	Hoofd Inkoop Milieucoördinator	februari
Opstellen inkoopbeleidsplan	Oost West	Hoofd Inkoop	mei
Papier			
Doel: 15% minder papier inkoop ten opzichte van 2016			
Actie	Locatie	Uitvoering	einddatum
Alle printers, multifunctionals staan standaard ingesteld op dubbelzijdig printen.	Oost West	Front Office	december
Handleiding ('tips & tricks pagina') digitaal vergaderen	Oost West	milieucoördinator	juli

Bijlage I Wet- en regelgeving

Overtredingen geconstateerd tijdens de controle van de milieuvergunning

Oost: controle op 16 juni 2016	West: controle op 27 juni 2016
<p>Stookinstallatie emissie-eis 2017</p> <p>De rookgasuitstoot van één van de ketels voldoet niet aan de emissiegrenswaarden die in 2017 van kracht worden. De gemeten uitstoot is 86 mg/m³. Toegestaan per 2017 is 70 mg/m³. Dit is een overtreding van artikel 3.10q Activiteitenbesluit.</p>	<p>Voor de opslag van vloeibare brandstof of afgewerkte olie in een ondergrondse tank kon het verzekeringsdocument ter dekking van de aansprakelijkheid bij verontreiniging van de bodem niet worden getoond. Dit is een overtreding van artikel 2.24 Activiteitenbesluit.</p>
	<p>De CV- ketel en stoomketel 2 zijn niet goedgekeurd en derhalve ontbreken de geldige certificaat van goedkeuring. Dit is een overtreding van artikel 3.7m Activiteitenregeling.</p>
	<p>De rookgassen van de 2 stoomketels en de cv-ketel voldoen niet aan de emissiegrenswaarden die in 2017 van kracht worden. Dit is een overtreding van artikel 3.10q Activiteitenbesluit.</p>
	<p>Binnen de inrichting wordt het bruin- en witgoed niet gescheiden afgevoerd. Zo worden magnetrons en koelvitries afgegeven aan een metaalbedrijf in plaats van het af te laten voeren via bruin- en witgoed van Icova, waarvoor u een contract heeft afgesloten. Dit is een overtreding.</p>
	<p>Koelmachines 4 en 5 (koelnet & standalone D- en H-vleugel) zijn buiten bedrijf gesteld.</p> <p>Binnen 10 weken moet worden aangegeven of de koelinstallaties zijn afgetapt door een stek-erkend bedrijf of dat hiervoor opdracht wordt gegeven (op welke termijn). Na het aftappen moeten de betreffende documenten, waaruit blijkt dat de R22 is verwijderd uit de koelmachines beschikbaar gesteld worden aan de bevoegde instantie.</p>

Overtredingen geconstateerd tijdens de audit door de veiligheidsadviseur

Oost: controle op 28 oktober 2015	West: controle op 10 februari 2015
<p>Geen overtredingen</p>	<p>Vervoer: OLVG voert geen controle uit of het voertuig wat de goederen afvoert op de juiste manier is uitgerust.</p>
	<p>Inzameling sza: sza bakken en naaldencontainers worden tijdens het vervoer van de afdeling naar het afvaldepot los op de afvalcontainers gelegd. Dit vergroot de kans op een incident.</p>
	<p>Etikettering: bij het plaatsen van de eerste sza bakken in de sza cassette moet het etiket aan de buitenkant van de cassette zichtbaar zijn.</p>
	<p>Gasopslag: zuurstof en propaan stonden bij elk elkaar opgeslagen.</p> <p>Gasflessen stonden niet vast.</p> <p>Een aantal gasflessen waren over de wettelijke keurdatum.</p> <p>De voorraad gasflessen was te groot.</p>
	<p>PBM's: persoonlijke beschermingsmiddelen</p>

	worden niet altijd gedragen tijdens het handelen met gevaarlijke afvalstoffen.
--	--

Bijlage II Milieuthermometer

Verbeterpunten geconstateerd tijdens de audits van de Milieuthermometer Zorg

Oost: audit op 2 november	West: audit op 7 april
Het huidige energiebesparingsplan heeft betrekking op 2014-2016. De instelling beschikt over de gevraagde registraties, maar de analyse van de energiegegevens, de terugverdiertijden, de haalbaarheid en de prioriteiten ontbreken. Het actieplan bevat niet de maatregelen met een tvt van <5 jaar. Een concept EBP 2017 is niet beschikbaar.	Registraties De instelling voldoet slechts deels aan de gestelde eisen. Niet alle verplichte afvalstromen worden geregistreerd. De afvalstromen glas en kunststof verpakkingsfolie worden niet geregistreerd. Hierdoor is het voor de instelling niet mogelijk om analyses uit te voeren die weer kunnen leiden tot zinvolle verbeteringen of besparingsmogelijkheden.
De instelling voldoet nog niet aantoonbaar aan de gestelde eisen met betrekking tot de inkoop van duurzame elektriciteit. Bewijs waaruit blijkt dat daadwerkelijk aan de gestelde eisen (MK.67 GE.10, Garantie van oorsprong van CertiQ) kan worden voldoen, dient te worden nagezonden.	Afvalscheiding De instelling voldoet slechts deels aan de gestelde eisen. De afvalstroom glas wordt niet aantoonbaar apart ingezameld.
De instelling voldoet nog niet aantoonbaar aan de gestelde eisen. Een verklaring van de Technische Dienst in overeenstemming met de eisen waaruit blijkt dat de regelaars worden ingezet en optimaal worden ingeregeld, dient nog te worden nagezonden.	Serviesgoed In het restaurant wordt gebruik gemaakt van plastic bakjes voor salade. De instelling voldoet aan de gestelde eis middels het behalen van twee extra punten ter compensatie.
De instelling voldoet nog niet aan de gestelde eisen. Het reductieplan dient nog te worden nagezonden.	Reinigingsmiddelen voor reinigen ruimten en sanitair De instelling heeft de reinigingsmiddelen in kaart gebracht (overzicht 19 februari 2015) en voldeed aan de gestelde eisen. In 2015 werd geadviseerd om de gebruikte reinigingsmiddelen in de praktijk regelmatig te controleren ten opzichte van het overzicht om op die wijze eventuele veranderingen te kunnen constateren. Tijdens de rondgang zijn reinigingsmiddelen aangetroffen die niet in de eerdere inventarisatielijst zijn: Exal Forte en Suma Total D2. Van deze reinigingsmiddelen zijn bij de instelling geen verdere gegevens bekend en er kan niet worden vastgesteld dat aan de eisen kan worden voldaan.
Een verklaring van de Raad van Bestuur dat de milieueisen worden toegepast door alle inkopers en budgethouders, een jaarlijks implementatieplan (kalender) en een beschrijving van het inkoopproces, inclusief de drie categorieën, ontbreken nog.	
De instelling voldoet nog niet aan de gestelde eisen met betrekking tot gladheidsbestrijding. De informatie van de leverancier dient nog te worden nagezonden.	
Het bewijs dat er een voorlichtingsbord is geplaatst moet nog worden nagezonden.	

Bijlage III Energie- en waterverbruik

Tabel 1 Verbruik en kosten gas, elektriciteit en water per locatie vanaf 2010

Locatie Oost	2010 X 1.000	2011 x 1.000	2012 X 1.000	2013 X 1.000	2014 X 1.000	2015 X 1.000	2016 X 1.000	2016 t.o.v. 2015 procenten
Gas + w armte m ³	2.504	1.962	2.051	2.326	1.729 ^①	1.809	1.729	-4,4%
Elektra kWh	13.096	13.708	14.363	15.294	15.065	15.030	14.947	-0,6%
Water m ³	66,5	65,1	67,5	73,7	74,9	71,3	73,4	+2,9%
Kosten (euro) X 1.000	2.660	2.675	2.425	2.487	2.499	2.238	1.997	-10,8%

Locatie West	2010 X 1.000	2011 x 1.000	2012 X 1.000	2013 X 1.000	2014 X 1.000	2015 X 1.000	2016 X 1.000	2016 t.o.v. 2015 procenten
Gas m ³	2.261	1.930	2.170	3.171	3.514	2.252	3.209	+42,5%
w waarvan gas WKK	?	125	1.038	1.387	1.114	640	1.639	+156%
Elektra kWh	9.333	12.302	10.572	11.145	11.277	10.259	11.856	+15,6%
w waarvan elektra WKK ^②	?	373	3.334	5.120	4.685	2.675	6.428	+140,3%
Water m ³	?	73.312	66,0	64,6	69,2	72,0	82,8	+15%

Kosten (euro) X 1.000	?	?	1.914	?	?	1.864	1.740	-6,6%
--------------------------	---	---	-------	---	---	-------	-------	-------

Bron: OLVG data, Eneco, Delta en Waternet

① In 2014 is de warmte kracht koppeling (WKK) ontmanteld.

② De elektra opgewekt door de WKK wordt door locatie West gebruikt.

Tabel 2 Verbruik en kosten gas, elektriciteit en water per locatie in 2016

Locatie	Energie GJ	Gas (m ³)	Elektra Groen (kWh)	Water (m ³)
Oost	108.519	1.728.590	14.946.960	73.383
West	144.258	3.209.401	11.855.559	82.787
Totaal	252.777	4.937.991	26.802.519	156.170
Kosten Oost in €		737.189	1.135.424	124.295
Kosten West in €		1.087.316	536.988	115.428
Totale kosten €		1.824.505	1.672.412	239.723

Bron: OLVG data, Eneco, Delta en Waternet

Energiebesparende maatregelen genomen in 2016 op locatie Oost

- Onderhoud uitgevoerd op alle condenspotten
- Energiezuinig bouwen is opgenomen in de standaard bestekken

Energiebesparende maatregelen genomen in 2016 op locatie West

- Onderhoud en vervanging van condenspotten
- Na inspectie leiding werk aangepast en/of vervangen
- WKK : het afgelopen jaar is er een hoger rendement gerealiseerd (kosten gas iets omhoog, kosten inkoop elektriciteit lager hetgeen een kostenreductie heeft opgeleverd in deze periode).
- Een groen (sedum) dak op de zes nieuwe operatiekamers
- Gekoelde waterleidingen anders aangesloten op de hoofdverdeler waardoor er sprake is van minder overstort.

Bijlage IV Afval

Afgevoerd afval van locatie Oost

Afvalstroom	Omvang (in 1000 kg)							Verandering in %
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	t.o.v. 2015
restafval	587,8	602,3	632	625	620	642,3	622,8	-3,0%
papier	49	61,6	81,6	57,8	54,9	53,8	46,2	-14,1%
karton	80,9	96,5	88,5	75,9	81,6	87,7	79,4	-9,5%
glas	9,6	4,9	3,6	9,3	7,3	6,4	4,3	-32,8%
plastic	0,4	2,7	6,5	19,9	25,3	31,5	33,0	+4,8%
grof afval [ⓐ]	45,9	49	48,5	39,6	42,4	42,8	40,5	-5,4%
• <i>grof bedrijfsafval</i>			15,9	20,9	27,0	22,7	22,2	-2,2%
• <i>wit- en bruingoed</i>			11,2	?	?	?	0,3	
• <i>metalen</i>			6,1	6,6	6,3	7,3	6,4	-12,3%
• <i>hout</i>			15,3	12,2	9,0	12,8	11,6	-9,4%
swill	46,8	46,8	37,4	24,6	24,3	27,3	30,4	+11,4%
frituurvet				2,6	4,1	4,6	2,9	-37,0%
SZA	105,6	105,4	109,4	107,2	105,0	110	103,7	-5,7%
medicijnen	1,4	0,8	1,2	1,5	1,7	2,4	3,0	+25,0%
gevaarlijk afval [ⓑ]	24,5	16	17,7	20,3	14,1	14,7	20,7	+40,8%
• <i>gasontladingslampen</i>			0,56	0,7	?	?		
• <i>afgewerkte olie</i>			0,42	0,04	0,01	0,06	0,03	-50,0%
• <i>batterijen en accu's</i>			0,85	0,7	0,85	0,56	0,61	+8,9%
• <i>vloeibaar laboratoriumafval</i>			14,9	17,7	12,1	16,0	18,5	+15,6%
• <i>overig</i>			0,98	1,2	1,1	1,5	1,6	+6,7%
Omvang totaal	951,8	985,9	1.026,1	983,8	981,5	1.026,8	986,9	-3,9%
kosten totaal (euro) x 1.000	185,5	190,3	224,3	177,8	169,8	191,6	183,8	-4,1%

[ⓐ] hout, elektrochroot, schroot, wit- en bruingoed, grof bedrijfsafval

[ⓑ] Toners, batterijen, KCA, smeervetten, laboratorium chemicaliën.

Bron: OLVG data en Wasteportal Icovia

Note: Lampen worden afgevoerd via wecycle.nl.

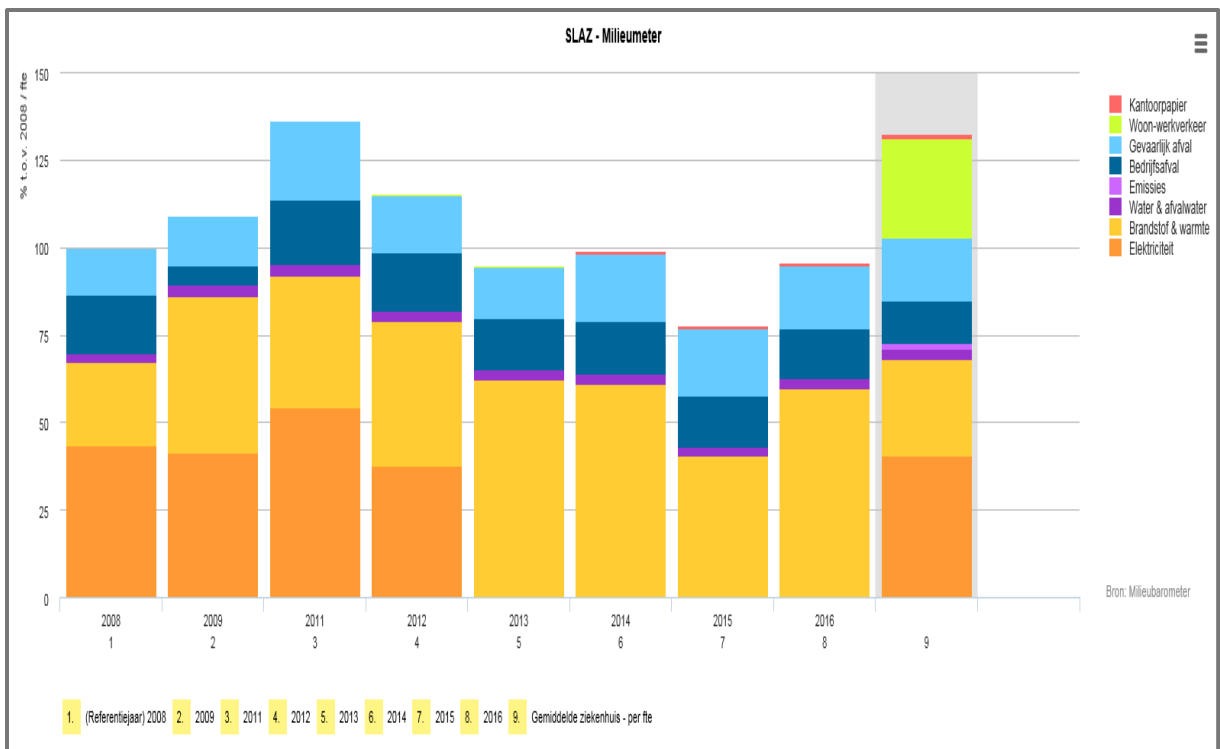
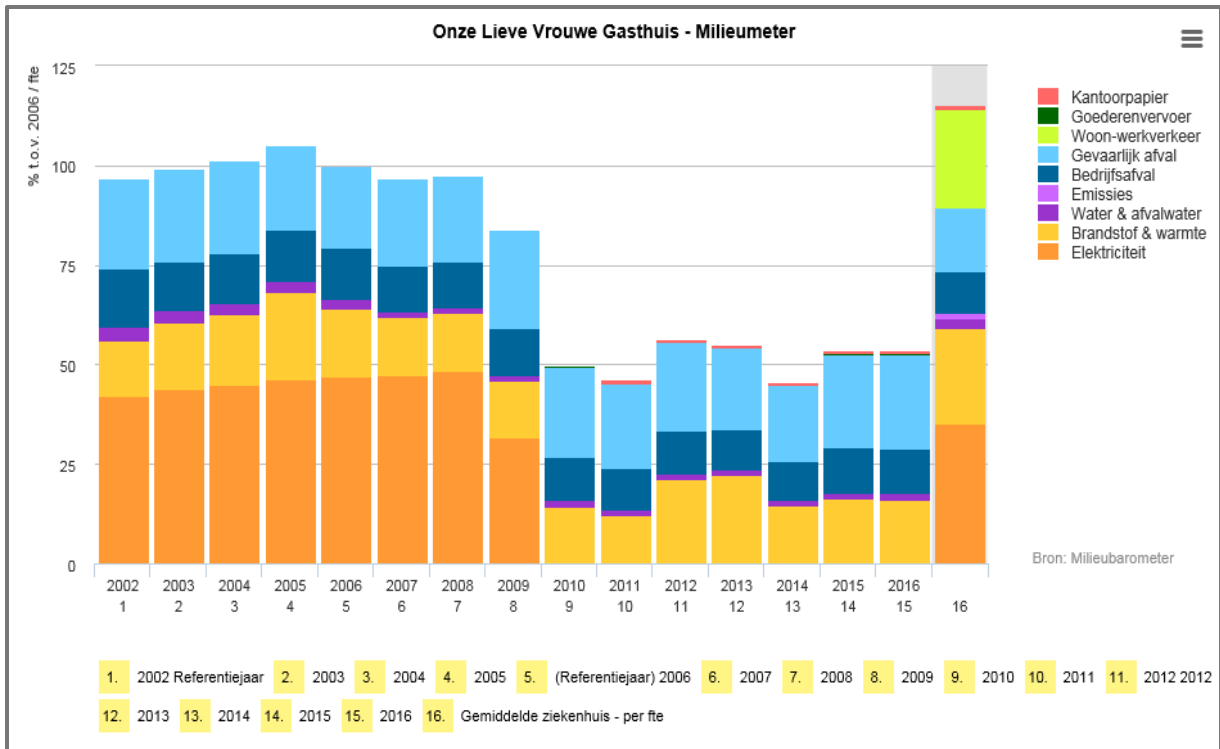
Afgevoerd afval van locatie West

Afvalstroom	Omvang (in 1.000 kg)					Verandering in %
	2012	2013	2014	2015	2016	t.o.v. 2015
Restafval	555	499,3	498,9	525,6	493,4	-6,1%
Papier/karton	126,4	102,0	99,4	74,9	91,4	+22,0%
Glas					0,06	
Grof afval	23,7	?	15,9	7,4	9,9	+33,8%
Swill	21,6	23,2	22,0	21,5	21,4	-0,5%
Frituurvet			1,1	1,6	2,0	+27,1%
SZA	45,9	44,3	59,4	60,8	56,5	-7,1%
Gevaarlijk afval	5,9	1,6	2,2	1,2	1,2	0
• <i>oplosmiddelen</i>	?	1,3	1,6	0,7	0,8	+14,3%
• <i>batterijen</i>	0,2	0,05	0,3	0,06	0,05	-16,6%
• <i>vloeibaar laboratoriumafval</i>	4,7	0,3	0,2	0,4	0,3	-25%
• <i>zuren</i>					0,1	
• <i>accu's</i>	0,7	?	?	?	?	
• <i>TL lampen</i>	0,3	?	0,04	?	?	
• <i>overig</i>	?	?	0,06	?	?	
Omvang totaal	778,6	691,7	697,7	691,4	675,9	-2,2%
Kosten totaal (euro)	147,0	121,8	128,9	141,7	132,5	-6,5

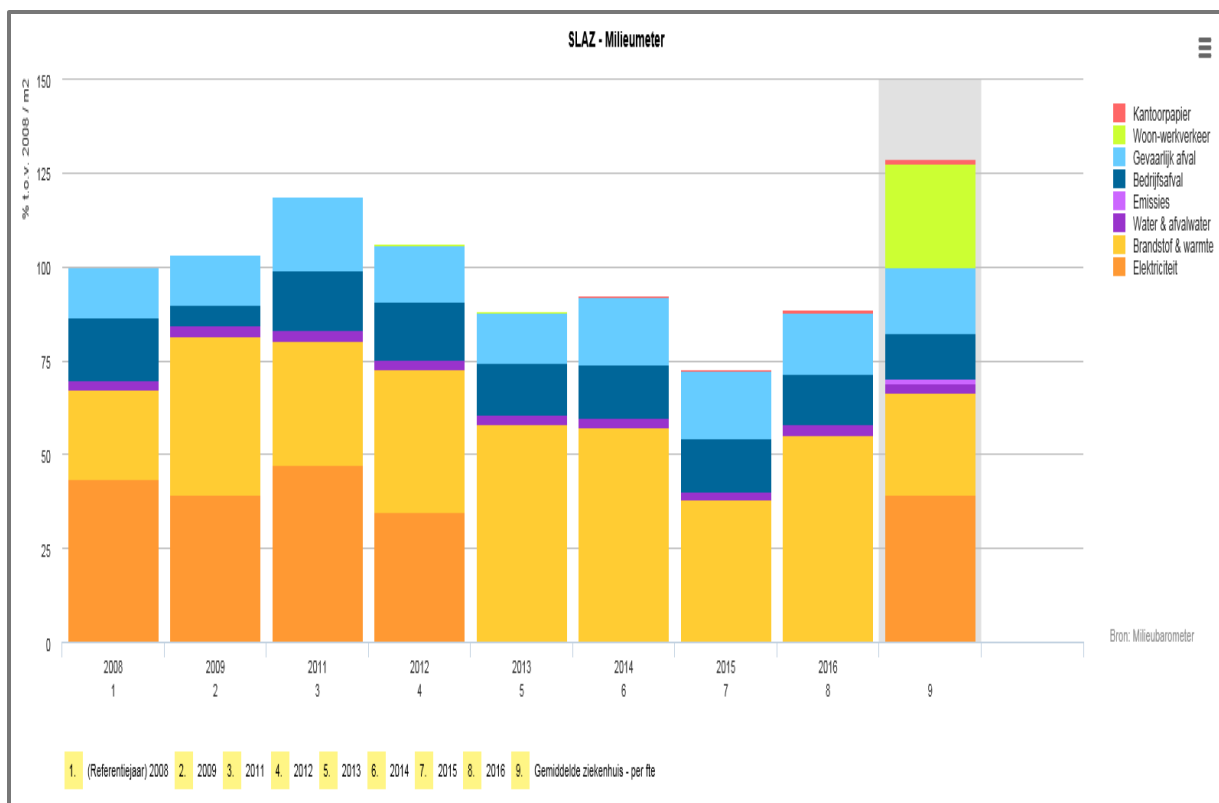
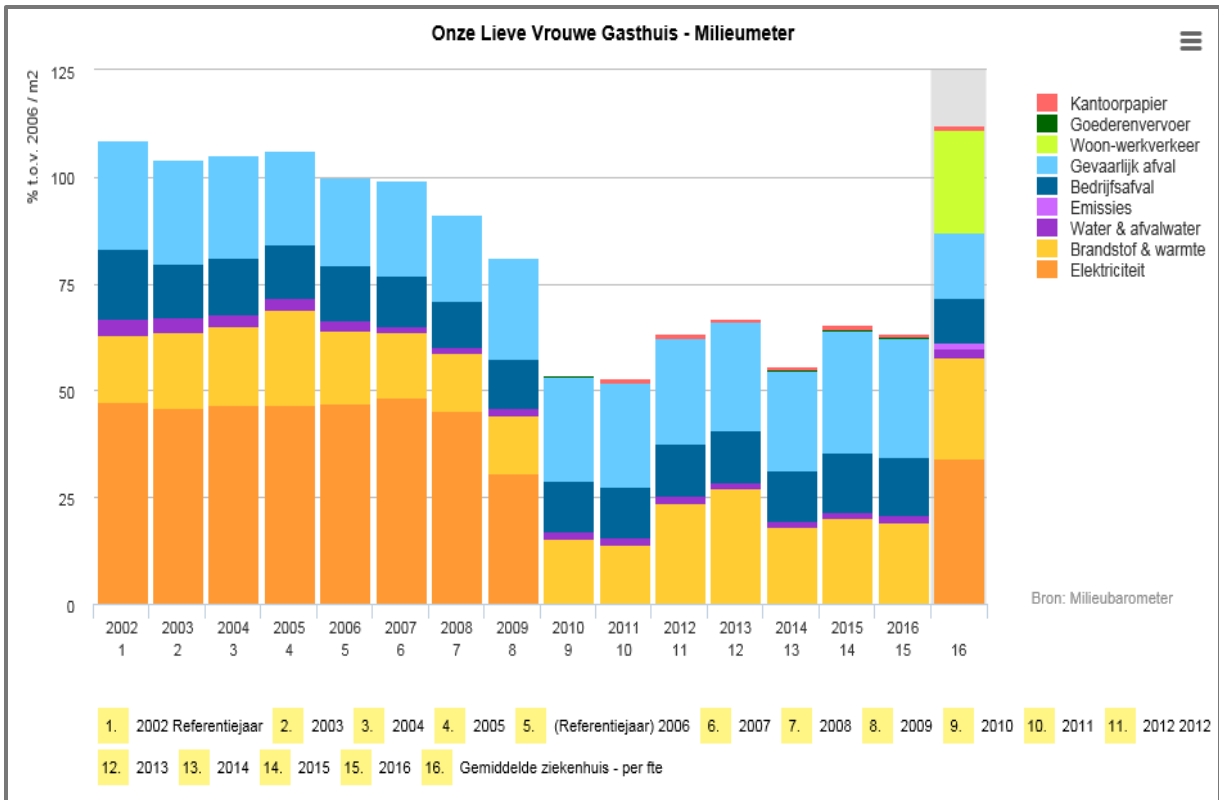
Bron: Wasteportal Icova

Bijlage V Milieubarometer

Milieubelasting per fte. Rechterkolom is een gemiddeld ziekenhuis.

Milieubelasting per m². Rechterkolom is een gemiddeld ziekenhuis.

BIJLAGE VI AFKORTINGENLIJST

CO₂	kooldioxide
HKCL	Hematologisch klinisch chemisch laboratorium
KCA	klein chemisch afval
KWh	kilowatt uur
µg/l	microgram per liter
MVO	maatschappelijk verantwoord ondernemen
ODNZKG	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
RIVM	Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu
SZA	specifiek ziekenhuisafval
WKK	warmtekrachtkoppeling